VERSLAG van de vergadering van de Statencommissie Ruimte, Groen en Water d.d. 11 april 2016 in het Provinciehuis van Utrecht

Aanwezig:
Voorzitter: dr. I. Thonon;
Leden van GS: drs. R.W. Krol en mw. A.M.A. Pennarts;
Commissieleden: drs. J.G. Boerkamp (D66), ing. D.G. Boswijk (CDA), mw. E.J. Broere (PVV), mw. H. Chidi (D66), mw. Drs. A. Dekker (D66), H. van Deún (PVV), mw. D.J. Dorrestijn (CDA), drs. N. Eijsbroek (VVD), mw. Ir. A.A. Ens (VVD), drs. J. Germs (VVD), drs. C. de Heer (ChristenUnie), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), mw. H.J. Keller (PvdD), mw. E. Kotkamp (GroenLinks), drs C.J. van Kranenbrug (ChristenUnie), P.C. Kroon MSc (GroenLinks), P. van Leeuwen (SGP), ir. R.G.H. van Muilekom (PvdA), mw. M.G. Noordenbos (SP), ing. T. Oosterom (CDA), P.D. Overkleeft (D66), mw. A.M. Poppe (SP), A.Ph.J. Richter (50PLUS), drs. W.J. Ubaghs (PVV) en drs. W. Wagenmans (PvdA),

Van ambtelijke zijde aanwezig: E. Bok (griffier) en mw. M.J. Strijbos (verslag);

---

1. ALGEMEEN

1.1 Opening

De voorzitter, de heer Thonon, opent de vergadering met een woord van welkom.

1.2 Vaststellen agenda

Mevrouw Noordenbos heeft moeite met de afwijzing van een punt ter bespreking betreffende het integraal gebiedsontwikkelingsprogramma. Het nieuwe accent op werkgelegenheid voor Mbo'ers en de aandacht voor duurzaamheid worden niet genoemd in de voortgangsrapportage. Met nadruk stelt zij dat haar fractie dit wil bespreken.
De voorzitter stelt voor dat haar fractie de vragen als technische vragen indient. Mocht de beantwoording niet voldoende zijn, dan zullen de vragen in de volgende commissievergadering terugkomen.
Mevrouw Noordenbos stemt hiermee in.

De agenda wordt vastgesteld.

1.3 Mededelingen

De voorzitter deelt mee dat de in de Statenvergadering vastgestelde nieuwe lijst met BOB-onderwerpen in het presidium is besproken. Men is op zoek naar werkgroep leden om mee te denken over het onderwerp Wonen Breed, bekeken wordt wat de kaders zijn waarin het onderwerp wordt besproken.
Mevrouw Dekker, mevrouw Eijsbroek en mevrouw Noordenbos zijn hiertoe bereid. De fracties van CDA en ChristenUnie zullen dit intern afstemmen en zullen de uitkomst doorgeven aan de griffie.

1.4 Verslag commissievergadering RGW 7 maart 2016

Het verslag van deze vergadering wordt vastgesteld.

1.5 Rondvraag

De voorzitter schetst de gang van zaken bij dit agendapunt. De indiener van een vraag krijgt het woord, het college zal alleen op de voorliggende vraag reageren waarna de indiener de mogelijkheid krijgt om een vervolgvraag te stellen. Pas in derde termijn krijgen andere commissieleden de mogelijkheid om te reageren.

Mevrouw Broere memoreert de inspraak op 7 maart jongstleden van de heer Hoogendoorn over de handhaving van de RUD inzake zijn botenhuis. Zij vraagt wat er inmiddels is gebeurd casu quo wat de stand van zaken is, of er contact is geweest met de heer Hoogendoorn.

Mevrouw Pennarts wijst erop dat de heer Hoogendoorn de commissie ook foto's heeft toegestuurd van de boatsaver, die volgens hem mooi landschappelijk was ingepast. De commissie gaf aan dat de kwestie goed bekeken moest worden, naar aanleiding daarvan is er contact opgenomen met de heer Hoogendoorn en met zijn buren. Medio maart is er telefonisch contact geweest en er is een brief gestuurd waarin hem is meegedeeld dat de bestuurlijke waarschuwing is opgeschort en dat de provincie er na de zomer op zal terugkomen. PS moeten duidelijk krijgen hoe zij in de landschapsverordening om willen gaan met het fenomeen boatsaver.

De Omgevingswet is door de Tweede en Eerste Kamer vastgesteld. Als voorschot op de uitwerking daarvan in de algemene maatregelen van bestuur vraagt mevrouw Dorrestijn:

a. in hoeverre de implementatie van de Omgevingswet door de provincie Utrecht volgens planning verloopt,
b. of het inmiddels duidelijk is of de provincie Utrecht wordt geconsulteerd (misschien via het IPO),
c. wat voor de provincie Utrecht cruciale zaken zijn die in de algemene maatregelen van bestuur moet worden opgenomen,
d. of er in de lobby wordt meegenomen het borgen van het voor de provincie Utrecht specifieke beleid gericht op het zuinig omgaan met de groene ruimte.

Gedeputeerde Krol beantwoordt de vragen als volgt:

a. In september 2014 is in PS de procesnotitie opgesteld, daarnaast is er in november 2015 een informatiebijeenkomst voor de Staten geweest. De lijnen voor wat betreft Omgevingsdienst, RUD's en vergunningverlening digitalisering liggen op schema, ervan uitgaande dat de wet in 2019 in werking treedt, 1 juli 2019 wordt als datum genoemd.
b. De provincie Utrecht wordt op alle terreinen geconsulteerd. Er zijn medewerkers die zich intensief bezighouden met de consequenties voor de provincies van de implementaties van de wet. Rijkwaterstaat neemt een belangrijk deel van deze consequenties voor haar rekening en daar zijn medewerkers van de provincie uitgebreid bij betrokken. De wet kent ook andere sporen die meer over de AMvB's gaan en de financiering van de consequenties van de wet. Deze taak ligt bij gedeputeerde Krol, hij is portefeuillehouder Omgevingswet namens de twaalf provincies. De wet gaat grote financiële consequenties hebben, met name voor gemeenten. In feite wordt de hele regelgeving in het fysieke domein veranderd. Het ministerie van I&M heeft altijd gezegd dat er ook voordelen aan de wet zijn, die zouden dan tegenover de nadelen moeten worden gezet. Het is zeer lastig om in het overleg met de Unie van Waterschappen, de VNG en het IPO te besluiten wie welke kosten voor zijn rekening wil nemen. De besprekingen hierover zijn gaande. De voordelen van de wet komen primair bij de samenleving terecht en niet zozeer bij overheden, er komen vlottere procedures.
   Het Eerste Kamerlid mevrouw Bikker (CU) heeft vragen gesteld over hoe de provincies met hun leegstandsproblematiek omgaan. De twaalf provincies proberen dit aan te geven, dit verschilt zeer per provincie.
   De provincie is uitgebreid betrokken bij het digitale stelsel Omgevingswet. Een dergelijk stelsel kan alleen worden gemaakt in nauw overleg met de betrokken overheden. Er wordt nog gesproken over de vraag wie welk 'informatiehuis' gaat bouwen (bijvoorbeeld natuur of externe veiligheid).
c. De Omgevingswet geeft de Staten voldoende instrumenten om, als de eigen Omgevingsvisie en -verordening wordt opgesteld, de zuinige wijze waarmee wordt omgegaan met ruimte opnieuw te regelen. De instrumenten zijn moeilijker en soms minder makkelijk toepasbaar.

Mevrouw Dorrestijn herinnert de gedeputeerde aan haar derde vraag over de voor de provincie Utrecht cruciale zaken.
Gedeputeerde Krol licht toe dat de AMvB's in een fase verkeren van pre-consultatie. Ze worden op dit moment ambtelijk getoetst, de formele consultatie vindt deze zomer plaats. Het overgangsrecht is een gevoelig punt: wat gebeurt er met het provinciaal inpassingsplan Kantoren als de wet verandert? Bestaan de PRS en PRV op 1 juli 2019 nog? Op dit moment denkt men in het kader van de Invoeringswet dat dit niet het geval is. men loopt dan aan tegen de vraag of er dan de mogelijkheid voor de oude PS is om een Omgevingsvisie en Verordening te laten vaststellen, terwijl de wet pas in werking treedt bij de nieuwe PS (die wellicht andere opvattingen heeft). Het is voor alle provincies van belang dat dit goed wordt geregeld. Voor de provincie Utrecht zijn verder geen aanvullende opmerkingen te maken, behalve het voorzichtig omgaan met de ruimte.

De grootste financiële consequenties lijken voor de gemeenten te zijn. Mevrouw Kotkamp vraagt waar dit precies over gaat in relatie tot de conclusie dat de voordelen bij de samenleving liggen en niet bij de overheid. De overheid zou in theorie de vertegenwoordiging van de samenleving moeten zijn. Het versnellen van procedures zou financieel technisch gezien ook voordelen moeten opleveren bij de overheid. Bij minder regels zijn minder ambtenaren nodig.

Gedeputeerde Krol wijst erop dat de gemeente het eerste loket zal zijn voor alles dat met de Omgevingswet heeft te maken, bijvoorbeeld vergunningen. Het werk van de provincie is heel beperkt en een aantal dingen die nu in het kader van de wet Natuurbescherming moeten worden gedaan, gaan straks ook op in de Omgevingswet. Het idee is dat, als men de totale wetgeving op het gebied van ruimte, milieu, mobiliteit enzovoort schuift in een nieuwe wet, alles goedkoper en simpeler wordt. Spreker meent dat het de komende tien jaar eerst minder simpel en juist ingewikkelder wordt. Alleen al het digitale stelsel is een enorme operatie, dit zou in 2023 klaar moeten zijn. Dit zal overheden geld gaat kosten. Het meeste werk ligt aan de kant van de gemeenten. Bij de huidige onderhandelingen blijkt dat het Rijk eventueel bereid zou zijn de investeringslasten van het nieuwe stelsel voor haar rekening te nemen als de provincies dan in een bepaalde verdeling transitie- en exploitatiekosten voor hun rekening nemen. Echter, de gesprekken hierover verlopen niet heel vlot.

De heer De Heer wijst erop dat de afschaffing van de melkquota de agrariërs van de regen in de drup lijkt te brengen: het fosfaatplafond lijkt nu de beperkende factor te zijn en zorgt voor grote onzekerheden in de rundveehouderij.

a. De Rijksoverheid is van plan om een fosfaatbank in te stellen die sterk lijkt op de stikstofbank die de provincie Utrecht ooit had. Hij vraagt of, als de fosfaatbank er werkelijk komt, dit extra taken oplevert voor de provincie Utrecht.
b. En zo ja, wat de consequenties zijn van die extra taken voor de provinciale huishouding.
c. De waterschappen zijn bezig om in zuiveringsinstallaties fosfaten terug te winnen zodat dit in kunstmest kan worden hergebruikt. Technisch is het goed mogelijk om de fosfaatkringloop beter te sluiten door op grote schaal mest te verwerken. Spreker vraagt of de Rijksoverheid voldoende werkt aan het verbeteren van de mestverwerking.
d. En als dit niet het geval is, hoe de provincie Utrecht via het fosfaatbeleid kan bijdragen aan een duurzamere grondgebonden veehouderij.

Als de gedeputeerde dit niet kort en bondig kan beantwoorden, kan dit misschien via een memo.

Gedeputeerde Krol zal sober antwoord geven en zal een uitgebreidere memo hierover toesturen.
Ooit is vanuit drie Groene Hart provincies over grondgebonden landbouw een brief geschreven. Dit is niet vanuit IPO gedaan. Er ontstonden kampen in Nederland tussen meer en minder grondgebonden provincies. IPO heeft afgesproken met één mond te spreken.

a. Het kabinet heeft besloten tot het instellen van een fosfaatplafond. Dit heeft niet alleen met het loslaten van de quota te maken. Al jarenlang zit Nederland in de derogatie: het produceert meer fosfaat dan van Europa mag. Er is het risico dat Nederland de derogatie

kwijtraakt, het zit 3 miljoen kiloton boven de 172,9 miljoen die als plafond was gesteld. In een memo zal spreker de werking van de fosfaatplafond toelichten. In Utrecht bestaat de voorkeur om fosfaatreductie zoveel mogelijk te bereiken bij de intensieve landbouw. Er wordt onderzocht hoe grondgebonden bedrijven uitgezonderd kunnen worden of kunnen worden ontzien.

b. Dit levert geen extra werk op, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland gaat de fosfaatrechten en fosfaatbank beheren.
c. Mestverwerking is heel duur, transport en verwerkingskosten zijn hoog. Eigenlijk moet men proberen om minder mest en fosfaat te maken. Door voedselsporen en beperking van de veehouderij kan men meer bereiken. Grondgebondenheid en sluiten van de voer/mest kringloop zijn effectievere methodes.
d. De provincie gaat niet over fosfaatbeleid. De provincie kan wel grondgebondenheid stimuleren via stimuleringsbeleid voor duurzame landbouw enerzijds en RO-beleid zoals dat in de PRS/PRV nu aan de orde wordt gesteld. In het najaar worden besluiten over de PRS/PRV genomen, dan zal dit expliciet aan de orde worden gesteld bij de Staten.

Het lijkt de heer De Heer goed om hierover bij de PRS verder te discussiëren.

Mevrouw Kotkamp vraagt of de RVO bij de fosfaatbank de juridische issues die aan de orde kwamen bij de stikstofbank van de provincie meeneemt en hier lering uit trekt.

Gedeputeerde Krol memoreert dat de issue toen was de mate waarop stikstof in Natura 2000 gebieden kwam en dat dit per geval aangetoond moest worden. Bij fosfaat gaat het over iets anders: Nederland produceert meer fosfaat dan met Europa is afgesproken en dit moet omlaag. Die juridische consequentie slaat niet per definitie op de fosfaatbank.
Het grote probleem bij de fosfaatbank is de verhandelbaarheid van de rechten, de provincie heeft dit bewust niet gedaan bij de stikstofbank. Het is een groot probleem voor de sector want als men wil uitbreiden moet geld worden betaald voor fosfaatrechten. Het zou de sector €8 miljard kosten. Dit is in feite 'lucht' en banken zijn terughoudend in financiering daarvan. Omdat de regeling nog niet uitgekristalliseerd is, is niet precies te beantwoorden hoe dit uitwerkt.

De heer Van Oosterom wijst erop dat de aanloopkosten de mestverwerking duur maken. Als een goede manier wordt gevonden om mest te verwerken en dat af te zetten, zijn er ook voordelen te behalen. Bovendien zouden meer bedrijven moeten stoppen, wat werkgelegenheid scheelt. Dit is van belang voor het landelijk gebied.

Gedeputeerde Krol wijst erop dat hij niet heeft willen zeggen dat mestverwerking niet ook een vorm van oplossing kan zijn. Het is een vraagstuk dat niet door de markt is te dragen. Als er een sluitende businesscase te maken zou zijn voor mestverwerking, dan was die er. Het feit dat er geen geld mee wordt verdiend, betekent dat de samenleving er niet in wil investeren. Dan is het de vraag of de overheid dit zelf moet doen. Misschien is het alleen een onrendabele top waar men overheen moet, waarna het wel door de samenleving kan worden gedragen. Spreker bedoelde te zeggen dat er rond de mestproblematiek in Nederland ook andere sporen bewandeld moeten worden. Daarnaast zal men in Nederland minder mest moeten gaan produceren, dit is pijnlijk maar onontkoombaar.

De voorzitter rondt de bespreking van dit agendapunt af.

1.6 Termijnagenda

De heer Germs wijst presidium en griffie op de voortgang van agenda's. Deze middag is er een beperkte agenda en zijn fractie zou graag meer spreiding van de behandeling van onderwerpen hebben, zodat in elke vergadering een Statenvoorstel voor ligt en dit niet ophoopt in een bepaalde vergadering.

De heer Van Kranenburg is van mening dat er niet zuinig met vergadertijd moet worden omgesprongen als er zware onderwerpen voor liggen of van een ophoping van agendapunten sprake is. Er zou ruim tijd moeten worden ingepland voor zaken die er echt toe doen. Als er weinig te bespreken is, kan er wat hem betreft ook om 14.00 uur of 14.30 uur worden begonnen.

De voorzitter zegt toe de spreiding in de vergadering en de begintijd van de vergadering nogmaals in het presidium naar voren te brengen. Hij benadrukt dat men niet altijd grip heeft op de spreiding. Bij een ophoping van Statenvoorstellen, kan een extra commissievergadering worden ingepland.

De fractie van mevrouw Kotkamp is geen voorstander van het werken met flexibele begintijden, dit geeft het risico van te laat of te vroeg aanwezig zijn. Dit is in de vorige vergadering al besproken.

De voorzitter zegt toe dit punt mee te zullen nemen.

De commissie neemt voorliggende termijnagenda voor kennisgeving aan.

2. GROEN/WATER/WONEN

2.1 Statenbrief Uitvoering initiatiefvoorstel Glasvezelverbinding buitengebied en kleine kernen

De voorzitter geeft het woord aan de heer Brennenraedts van adviesbureau Dialogic. Samen met de heer Driesse heeft hij onderzoek gedaan naar aanleiding van het initiatiefvoorstel Glasvezelverbinding van de heer Boswijk met het oog op het buitengebied en de kleine kernen.

De heer Brennenraedts geeft een presentatie met behulp van de beamer.
De presentatie van de heer Brennenraedts wordt als bijlage aan dit verslag toegevoegd. Kortheidshalve zij daarnaar verwezen.

De voorzitter geeft de commissieleden gelegenheid vragen te stellen aan de heer Brennenraedts.

De heer Van Deún dankt de heer Brennenraedts voor de heldere presentatie.
Zijn fractie heeft de volgende vragen:

- het betreft een kleine 14.000 percelen in de provincie, heeft de heer Brennenraedts er ook onderzoek naar gedaan hoeveel mensen van die percelen het inderdaad een probleem vinden dat zij niet een snelle internetaansluiting hebben?
- dit zijn langdurige projecten. Is het niet zo dat de provincie straks wordt ingehaald door de stand van de techniek? Ongeveer 15 jaar geleden had men nog nooit van glasvezel gehoord en was men blij met kabel. Misschien worden er projecten gedraaid in De Ronde Venen.

Spreker vraagt de gedeputeerde wat, als de markt haar werk niet wil doen, de rol van de overheid hierin dan is. Ook vraagt hij of hier dan wel belastinggeld aan moet worden betaald.

De voorzitter wijst erop dat de vragen aan de gedeputeerde worden beantwoord nádat de vragen aan de heer Brennenraedts zijn beantwoord.

In reactie op de vragen van de PVV antwoordt de heer Brennenraedts dat hij geen onderzoek naar de interesse heeft gedaan in de provincie Utrecht. Hij deed dit wel in tien andere provincies. Zijn beeld is dat wanneer men naar de partijen toe gaat met een aanbod voor snel internet en erbij vermeldt dat men iets meer gaat betalen, het met enige inspanning vrij eenvoudig is om bij de helft van de percelen te bereiken dat men hierin mee gaat. Met meer inspanning komt men misschien tot driekwart. Het laatste kwart van de percelen krijgt men nooit: die mensen willen niet en hebben er geen interesse in. De helft heeft dus zeker interesse, een kwart met wat inspanning en het laatste kwart niet.

Er is onderzoek gedaan naar de stand van de techniek. Kijkt men naar vaste netwerken: er ligt nu een DSL-netwerk en daarom is het technisch mogelijk om heel snel internet te bieden, qua businesscase is dat echter niet interessant. Als men dit wil, is het vaak veel verstandiger om in één keer glasvezel aan te leggen. Er zijn ook draadloze technologieën die men kan gebruiken, een optie is 5G dat in 2020-2025 op de markt zal komen. Echter, kijkend naar de huidige technische stand van zaken en de ervaringen daarmee, dan zijn dergelijke technologieën vaak veel te duur om te gebruiken in de buitengebieden. Dit geldt ook voor 4G. Zeker als men heel veel televisie kijkt, worden dergelijke mobiele technieken voor de vaste aansluiting veel te duur. Het is geen kwestie van techniek maar van een businesscase.

Mevrouw Kotkamp dankt de heer Brennenraedts voor de presentatie.
Er is nu expliciet gekeken naar het buitengebied, maar spreker herinnert zich dat bij bespreking van het initiatiefvoorstel naar voren kwam dat er ook naar het stedelijk gebied gekeken zou worden. Zij vraagt in hoeverre dit is gedaan. Zij wijst erop dat in Leidsche Rijn snel internet niet overal mogelijk is.

De heer Brennenraedts licht toe dat hij ook voor de gemeente Utrecht een kaartje heeft gemaakt als dat van de provincie. Hieruit kwam het beeld naar voren dat een heel klein aantal percelen een probleem geeft, in zijn herinnering was er in Leidsche Rijn geen probleem. Er was niet overal glasvezel, maar wel snel internet via de kabel of via DSL.
Het komt vaker voor dat percelen geen snel internet hebben en dat dit een probleem lijkt. Wat hij dan wel ziet, bijvoorbeeld bij het Neude, is dat stiekem de kabel is doorgeplugd van de onderburen.

Snel internet kwalificeert men als 30mb downloadsnelheid. De heer Boerkamp vraagt
- waarom dit is,
- of 30mb over twee jaar niet traag zal zijn,
- welke potentie glasvezel dan biedt,
- of het zou uitmaken als de grens op 20mb wordt gesteld.

De heer Brennenraedts licht toe dat binnen Europa snel internet wordt gedefinieerd als internet sneller dan 30mb gegarandeerde downloadsnelheid. Op het moment dat een overheid iets wil, dan mag men als men staatssteun gaat geven alleen focussen op de gebieden waar geen snel internet is.
- De 30mb is een juridische richtlijn die men heeft aangehouden. De guidelines worden elke paar jaar aangepast en de verwachting is dat men over twee, drie jaar naar 100mb gaat.
- Nu is 30mb redelijk, over een aantal jaren wordt dat minder en krijgt men er misschien problemen mee.
- Zou de grens naar 20mb worden bijgesteld, dan schuiven de grenzen wat op, vooral voor de DSL heeft dit impact.
- Op het moment dat er glasvezellijnen zijn, is er geen discussie over bandbreedte. Men kan 1 GB krijgen, tien of honderd keer zoveel kan ook. Dat is niet de discussie. Bij de andere media (koper, draadloos) is dat wel een issue.

De heer Van Kranenburg dankt de heer Brennenraedts voor zijn plezierige, inzicht gevende presentatie. De vragen van zijn fractie zijn inmiddels door andere fracties gesteld.

De heer Boswijk geeft aan dat zijn vragen inmiddels zijn beantwoord.
Hij heeft de volgende opmerkingen. De reden waarom er in andere provincies meer coöperaties zijn dan in Utrecht is dat er in deze provincie wat grotere initiatieven zijn die een groter gebied beslaan.
In reactie op de opmerking van de heer Van Deún merkt spreker op dat het volgens hem juist de taak van de overheid is om in te springen als de markt het laat afweten.

De heer Brennenraedts vindt de vraag over de coöperaties lastig. Het kan te maken hebben met het feit dat dit een dossier is waarbij de Randstad achter loopt ten opzichte van de rest van het land. Het aantal van 14.000 is niet groot, in bijvoorbeeld Friesland zijn de aantallen veel groter. De problematiek is hier relatief klein en vrij versnipperd, wat het moeilijker maakt om coöperaties te vormen.

In reactie op de opmerking van de heer Boswijk licht de heer Van Deún toe dat zijn vraag was of er onderzoek is gedaan naar de vraag of er behoefte aan snel internet is. Dat onderzoek is niet gedaan. De kernvraag of er een breed gedragen probleem is, is niet beantwoord, ook niet in het rapport.

De heer Wagenmans brengt het volgende naar voren:

a. de kosten zijn €3.000 per aansluiting, die bedragen zijn bekend. Intussen zijn er allerlei ontwikkelingen die ertoe leiden dat de kosten per aansluiting aanzienlijk zijn verlaagd. Dit mist hij in het rapport. Ook mist hij een verwijzing naar mogelijkheden die wellicht in Utrecht afwijken van andere provincies: er zijn wat hoofdglasvezellijnen in Utrecht, er zijn veel centra waar al glasvezelverbindingen zijn. Hij vraagt wat dit voor effect heeft op de mogelijke kosten voor het buitengebied, juist vanwege de aansluiting. Een bedrag van €2000 zou spreker aannemelijker vinden. Dit heeft behoorlijk effect op de totale investeringen,
b. gaat het bij de genoemde 14.000 om witte aansluitingen in het witte gebied? Juist in randgebieden willen marktpartijen wel eens claimen dat zij de aansluitingsrechten hebben. Dit betreft grijze aansluitingen,
c. bij de wijze waarop Utrecht zou kunnen reageren, noemt de heer Brennenraedts de mogelijkheid van coöperaties en van marktpartijen, dus bottom up of top down. Intussen is in de glasvezelsector een beweging gaande dat marktpartijen zich duidelijker aan het manifesteren zijn om hier actief te worden. In Overijssel is CIF actief, in Brabant is Mabib actief. Deze marktpartijen investeren, los van de vraag hoeveel aansluitingen er nodig zijn en een verkenning is daarvoor niet nodig. Dit is wezenlijk voor de keuze die voorligt. Hij hoort graag de professionele opvatting van de heer Brennenraedts over hoe kansrijk hij voor Utrecht de bottom up benadering dan wel de top down benadering acht. Wat is ervoor nodig om de top down benadering meer kansrijk te maken?

De heer Brennenraedts laat weten:

a. dat op een groot aantal plekken detail engineering is gedaan. Men komt dan uit op bedragen als €2.900, €3.100 en €3.000. Gezien ook het gebied, de afstand van de percelen tot elkaar, geldt een prijs van €3.000. In de markt is te zien dat er een aantal bewegingen is die de kosten van de realisatie omlaag drukken, soms richting de €2.000. Maar op het moment dat dit gaat gebeuren, moet er vaak overeenstemming worden bereikt met bijvoorbeeld de gemeente over de graafdiepte, de legeskosten, de degeneratiekosten en over het toestaan van andere manieren van graven. Het kan dus iets goedkoper, maar wel onder een aantal condities,
b. dat het antwoord op de vraag over de witte adressen genuanceerd ligt. De 14.000 aansluitingen zijn de aansluitingen die op dit moment geen aansluiting hebben van 30mb gegarandeerd. In de specifieke toelichting van de guidelines van de commissie is aangegeven dat, ook als er marktpartijen zijn met concrete investeringsvoorstellen om percelen die nu geen 30mb hebben maar in de toekomst wel 30mb krijgen een lijn te gaan geven, dit er niet in zit. Want als men dat wil weten, moet men een formele marktconsultatie doen. Zijn ervaring in andere gebieden is dat dit ongeveer 5% van de vraag kan afsnoepen,
c. dat hij van mening is dat een top down aanpak een logisch beginpunt lijkt. Met de bottom up initiatieven ziet hij veel versnippering met heel veel technologieën. Het geeft gedoe en komt soms moeilijk van de grond als men één of twee partijen kan krijgen die dit voor de hele provincie kunnen doen,

Spreker acht het kansrijk dat er marktpartijen als CIF en Mabib komen maar zijn ervaring is dat die niet uit het niets komen. In Brabant heeft Mabib ingetekend op een groot fonds. CIF komt ook uit middelen van de provincie Overijssel. Er lag dus een prikkel van de provincie achter.

De heer Wagenmans vraagt wat dit zou kunnen en moeten betekenen voor het beleid van de provincie. Zou, naast het faciliteren dat nu wordt voorgesteld, de optie van het financieren reëel in beeld gebracht moeten worden om marktpartijen beter te kunnen interesseren voor investeringen?

Volgens de heer Brennenraedts hebben andere provincies aangetoond dat, op het moment dat men gaat investeringen en leningen en aanzetsubsidies beschikbaar stelt, dit een impuls is voor de markt.

Mevrouw Poppe meldt dat haar fractie geïnformeerd heeft bij leden in kleine kernen. Daar kwam de reactie: ik ben tevreden met het internet dat ik heb, wie bepaalt dat internet langzaam is?
De heer Brennenraedts laat zien aan de hand van een sheet dat de rode rondjes niet zozeer te zien zijn in kleine kernen.
Mevrouw Poppe vult aan dat het ook buitengebieden zijn, mensen op boerderijen in de weilanden. Zij hebben internet, drie studerende zoons en zijn helemaal tevreden. Zij heeft mensen niet horen klagen.

Mevrouw Hoek sluit zich aan bij de vraag van de heer Van Deún. De ontwikkelingen gaan snel.
Zij vindt de heer Brennenraedts wat negatief. Zij woont dicht bij buitengebied maar heeft een uitstekende internetverbinding via haar telefoonabonnement. De glasvezel loopt tot aan de voordeur maar is niet aangesloten. Zij meent dat men zich bij glasvezel erg afhankelijk maakt van een aanbieder en hoe komt men daar weer van af. Overstappen wil wel eens problematisch zijn. Zij vraagt of de heer Brennenraedts dit met haar eens kan zijn.
De heer Brennenraedts wijst erop dat zij dicht bij het buitengebied woont, maar de glasvezel dicht bij heeft. Maar de huishoudens op de percelen van de rode punten op de afbeelding zijn 1 tot 4 kilometer verwijderd van glasvezel. De snelheid van hun internet is heel laag. Spreker kan moeilijk in specifieke zin over personen spreken. Wel kan hij zeggen dat in het land de helft van deze rode percelen aangeeft een groot probleem te hebben en wat anders te willen. Er zijn talloze voorbeelden van mensen die geen televisie kunnen kijken via internet, geen DigiD, geen YouTube, geen Spotify kunnen gebruiken. Moderne diensten met beeld en geluid werken daar niet. Hij zou dit zelf heel vervelend vinden maar kan zich voorstellen dat anderen hier geen behoefte aan hebben. Dit is heel persoonlijk.
Mevrouw Hoek wijst erop dat er op de plek waar zij woont alleen maar rode puntjes staan afgebeeld. Toch is daar glasvezel. Zij informeert van welke datum de kaart is.
De heer Brennenraedts antwoordt dat de kaart recent is. Hij denkt dat er een verschil is in definitie. Wat op de afbeelding staat, zijn de aansluitingen naar de percelen toe. Er kan dus glasvezel door de straat lopen en toch geen aansluiting zijn. Als mevrouw Hoek op een later tijdstip bij hem aangeeft waar zij woont, zal hij het nagaan in de data. Maar hij betwijfelt dat er aansluitingen zouden zijn die niet op de kaart staan. Bij het onderzoek zijn de actuele data van de grootste aanbieders gebruikt.
Mevrouw Hoek geeft aan in Vreeland te wonen, dit is een rood gebied op de kaart. Zij meende dat de kaart een weergave zou zijn van waar niets is. Nu blijkt dat het er op sommige plaatsen wel is, maar dat de betreffende bewoner is niet aangesloten.
De heer Brennenraedts benadrukt dat het hier gaat om aansluitnetwerken, om welke aansluiting het huis heeft. Er kan van alles in de straat lopen, maar de vraag is welk stekkertje bij iemand naar binnen toe gaat. Elk perceel heeft in principe een koperaansluiting, een telefonieaansluiting. Sommige hebben kabel, sommige hebben glasvezel. De rode punten op de kaart zijn percelen die alleen telefonie hebben én minder dan 30mb. Het kan 29mb maar ook 2mb zijn.
De voorzitter nodigt mevrouw Hoek uit om na afloop van de vergadering in gesprek te gaan hierover met de heer Brennenraedts.

De heer Van Leeuwen woont ook in het buitengebied en is onlangs met een forse bijbetaling van 4 naar 8mb gegaan. Dit vindt hij erg traag.

- Er is wel eens gesproken over het gebruik maken van bestaande infrastructuren. Hij vraagt of daarnaar is gekeken, wat de mogelijkheden ervan zijn en of dit minder of meer kost.
- Heeft de heer Brennenraedts inzicht in het gemiddelde dataverkeer van een abonnee?

De heer Brennenraedts laat weten dat

- er heel veel geëxperimenteerd en gebruik gemaakt is van een combinatie realisatie van infrastructuren, bijvoorbeeld glasvezel in riool, glasvezel in gasleidingen. In België ziet men glasvezel in water, Alliander en Enexis leggen het vaak samen aan in de grond met het elektriciteitsnetwerk. De ervaring is dat het goedkoper is in aanleg omdat de grond maar één keer open hoeft, maar dat de winst vaak wordt verloren bij het beheer. Als de glasvezel kapot is, moet het riool open worden gemaakt om het te repareren. Het kan soms aantrekkelijk zijn,
- hij onderzoek heeft gedaan naar gemiddeld dataverbruik. Spreker heeft de gegevens niet paraat. Het maakt voor vaste aansluitingen die men heeft niets uit, die zijn niet begrenst in capaciteit. Maar bij het 4G-netwerk en de satelliet is het wel een probleem, want daar ziet men dat een gemiddeld huishouden vaak veel meer verbruikt dan de datacabs. Dan wordt het vaak erg duur. De snelheid is er wel, maar als men dat gebruikt voor televisie kijken, dan is men op de 10^{e} van de maand door de belminuten heen.

De heer Germs vraagt of onderzocht is hoeveel van de 14.000 percelen bedrijven zijn en hoeveel ervan woningen zijn.

Dit heeft de heer Brennenraedts niet specifiek voor Utrecht onderzocht. Zijn ervaring is dat hier veel meer bedrijven zijn dan in de kernen. Van andere provincies zijn cijfers bekend: grofweg is een derde huis, een derde bedrijf en een derde bedrijf aan huis. De bedrijven zijn vooral recreatiebedrijven en agrarische bedrijven.

Mevrouw Dekker dankt de inleider voor de heldere presentatie. Het rapport zelf was al duidelijk.
Zij zou de gedeputeerde en de Staten willen vragen welke rol de Staten hier voor de provincie zien weggelegd en hoever de provincie daarin wil gaan. De provincie heeft zich in eerste instantie beperkt tot de faciliterende rol en nu liggen er misschien andere mogelijkheden. Hierover zou zij graag het gesprek voeren. Het verbaast haar dat deze Statenbrief voor bespreking geagendeerd moest worden en niet zonder meer op de agenda stond vanwege deze vragen, zij vraagt zich af waarom.
De voorzitter zal deze vraag meenemen naar het presidium.

De voorzitter dankt de heer Brennenraedts voor zijn presentatie en de uitmuntende technische toelichting. Hij geeft vervolgens het woord aan de commissie voor de inhoudelijke behandeling van de Statenbrief. Daarbij geeft hij eerst het woord aan de CDA-fractie omdat het CDA, mede namens PvdA en SGP, de brief aan de orde heeft gesteld.

De heer Boswijk complimenteert de gedeputeerde en de ambtenaren voor de voortvarendheid waarmee met het initiatiefvoorstel is opgepakt. Het CDA heeft het rapport met een dubbel gevoel gelezen. Enerzijds is de fractie blij dat er is aangetoond dat er een probleem is, dat er 14.000 adressen verstoken zijn van snel internet. Anderzijds is het vervelend voor die mensen. Het zijn niet alleen mensen die een film willen streamen. Hijzelf is één van die mensen en hij vind het niet erg als een film wat langer duurt, maar het is wel erg vervelend als iemand zijn huiswerk thuis moet doen en geen contact met de server op school krijgt of als agrarische en recreatieve bedrijven problemen hebben met hun bedrijfsvoering. Zijn fractie vraagt zich het volgende af:

a. het rapport spreekt over 14.000 adressen. Spreker hoorde van de adviseur van De Ronde Venen, Dico consultancy, dat daar andere getallen beschikbaar zijn. Hij vraagt of de provincie bereid is om de data die Dico en de provincie hebben te analyseren om te kijken waar de verschillen kunnen zitten,
b. het is duidelijk waarom de bedrijventerreinen niet meegenomen zijn, maar als men een businesscase wil maken, zijn dit wel de krenten in de pap. Wellicht maakt het een businesscase interessanter als men de bedrijventerreinen mee kan nemen,
c. spreker is blij dat de provincie de aanpak van De Ronde Venen als pilot ziet, maar wat als de pilot niet slaagt? Hij gaat hier niet vanuit, maar er zou een plan B moeten zijn,
d. in het voorstel staat dat de provincie 50% van de kosten van de vraagbundeling wil dragen en daarbij natuurlijk direct wil kijken welke adressen verstoken zijn van internet. De vraag hoeveel mensen dit als een probleem zien, zal in de vraagbundeling worden beantwoord. Wat gaat de provincie doen als de gemeenten die de andere helft moeten betalen, niet willen betalen?
e. uit het bestuurlijk overleg met de gemeenten is gekomen dat de gemeenten graag zien dat de provincie in eerste instantie in de vraagbundeling zien dat zij regie willen nemen. Maar niet alle gemeenten waren aanwezig en de vraag is welke dit zijn en of zij dan ook niet meedoen.

De heer Van Kranenburg is van mening dat het onderwerp zeer adequaat is geagendeerd door het CDA. Uit de presentatie en de stukken komt bij hem de vraag naar boven of inmiddels internet iets is dat iedereen op een bepaald niveau overal zou moeten hebben, als ware het elektriciteit, riool of gasaansluiting. Dat is een andere vraag dan die oorspronkelijk is geagendeerd. Hij sprak hierover met de heer Van Oostrom die een agrarisch bedrijf heeft. De medewerkers werken met ingewikkelde machines, robots enzovoort. Zij moeten op een bepaalde snelheid internet kunnen hebben op alle uithoeken van het land. Dit niet voor de lol, niet om een film te bekijken maar om de bedrijfsvoering maximaal te kunnen uitvoeren. Datzelfde geldt ongetwijfeld ook voor bedrijventerreinen.
Op dit moment wordt voor financiering naar het beleid voor kleine kernen gekeken, maar hij vraagt of de commissie niet veel meer zou moeten kijken naar het economische investeringsbeleid, dat daar het geld vandaan zou moeten komen. Dan spreekt men over heel andere getallen.

Mevrouw Kotkamp vraagt naar het alternatief. Zij hoort graag wat de vorige spreker en de overige Statenleden hiervan vinden. Als snel internet een basisbehoefte wordt, ook als het gaat om bedrijfsvoering, dan hoort er een andere benadering bij, met name in de rol van de overheid. Als een bedrijf zich ergens vestigt waar snel internet niet aanwezig is, hoort het bij bedrijfskosten en bedrijfsinvesteringen om daarvoor te zorgen. De mogelijkheid is er in theorie natuurlijk, het kost alleen veel geld.

In reactie op de opmerking van de heer Van Kranenburg wijst de heer Wagenmans erop dat van het Rijk glasvezel niet als een nutsvoorziening mag worden erkend. Dit betekent dat private partijen hier actief zijn, in bepaalde gebieden pakken die dit als een marktactiviteit op en in andere gebieden blijven bewoners verstoken van een voorziening die ook de heer Kranenburg blijkbaar heel belangrijk vindt. Dan komt wel degelijk de vraag aan de orde of de overheid hier een rol moet pakken om ervoor te zorgen dat het marktfalen voor een deel wordt opgepakt en wordt gecompenseerd. De vraag die voorligt is of de provincie bereid is om een stuk marktfalen vanuit de overheid op te pakken omdat zij dat maatschappelijk van belang vindt.

De heer Van Kranenburg licht toe het woord nutsvoorziening niet zozeer als juridische term te gebruiken als wel een begrip om aan te geven hoe belangrijk het kan zijn. Wat de bedrijven betreft: spreker is werkgever en het internetvraagstuk kost hem inderdaad €30.000 tot €40.000. Daarvoor maakt hij een reservering. Volgend jaar komt er iemand met een graafmachine die een kabel met glasvezel van de weg naar zijn pand legt. Einde probleem. Het is een overzichtelijk bedrag voor een

onderneming met flink wat werknemers. Het wordt anders als men te maken heeft met een heleboel agrarische ondernemingen in een gebied, dan moet men zich afvragen wat de rol van de overheid als regisseur en misschien ook financier moet zijn. Een debat over deze principiële vraag zou niet op dit moment in een commissievergadering gevoerd moeten worden, de commissieleden moeten zich afvragen of hier niet een wat steviger aangezet geheel van gemaakt moet worden. Hij meent dat de tijd rijp is hiervoor. Dit zou dan meer op economische termen gebaseerd moeten zijn, het gaat om de toekomst, om ontwikkeling, om geld kunnen verdienen vanuit huis. Spreker zou willen dat zijn medewerkers vanuit huis, waar zij ook wonen, hun werk zullen kunnen gaan doen in de toekomst, daarop is zijn systeem gebouwd.
Door nu te besluiten om geld uit het beleid voor kleine kernen te halen, wordt dit probleem volgens hem niet opgelost.

Mevrouw Kotkamp meent dat hun fracties het hierover eens zullen zijn. De vraag of dit vanuit het budget voor kleine kernen betaald moet worden en vanuit welke argumentatie, moet aan bod komen. Zij vraagt de heer Van Kranenburg wat er nodig is om de discussie uit te diepen.

De heer Wagenmans had deze vraag aan de gedeputeerde willen stellen naar aanleiding van het voorliggend voorstel en de presentatie. Wat kan worden vastgesteld, is dat de presentatie antwoorden heeft gegeven op gestelde vragen. Er is een beeld ontstaan van de omvang van de problemen in de provincie. Maar er zijn meer vragen te beantwoorden voordat de voorgestelde aanpak kan worden ingezet. Nu wordt voorgesteld om onmiddellijk over te gaan tot vraagbundeling, terwijl nog een aantal andere keuzes moeten worden gemaakt met betrekking tot de vraag met welke partijen dit vervolgens verder doorgevoerd zou kunnen worden, vandaar zijn vraag over bottom up en top down. Het verschilt enorm met welke partijen men om tafel zit en met welke marktoriëntatie de glasvezel kan worden aangepakt. Als dit kan met professionele partijen die zich al hebben gemanifesteerd op de markt, dan heeft men een ander voorstel nodig dan wanneer men met coöperaties aan de slag zou moeten. Spreker wil de gedeputeerde in overweging geven om deze tussenstap eerst te zetten, om niet onmiddellijk tot vraagbundeling over te gaan maar eerst een marktoriëntatie uit te voeren om te bekijken op welke manieren partijen zouden kunnen worden verleid tot het doen van investeringen die vanuit de markt kunnen worden opgepakt. Bekeken moet worden wat ervoor nodig is om uiteindelijk de marktpartijen hiertoe te bewegen en als dat niet lukt met coöperaties aan de slag te kunnen om hen te faciliteren dit op te pakken. Die tussenstap is volgens hem nodig.

Mevrouw Hoek vraagt de voorzitter of het de bedoeling is dat de leden eerst vragen mogen stellen of dat het zo is dat twee, drie personen met elkaar in debat gaan en alle vragen stellen zodat de overige leden er voor niets bij zitten.
De voorzitter wijst erop dat in de commissie ook debat is toegestaan. Wel vraagt hij of men, bij een interruptie, de vraag kort en bondig kan formuleren.

Mevrouw Kotkamp vraagt de heer Wagenmans of zijn beschrijving niet juist is wat een vraagbundeling zou kunnen betekenen.

De heer Wagenmans ontkent dit. Vraagbundeling is om 60 tot 80% van de bewoners zover te krijgen om mee te gaan in een aanbod. Marktoriëntatie is het onderzoeken van de voorwaarden die nodig zijn om de partijen aan tafel te krijgen. Vandaar zijn eerdere vraag aan de heer Brennenraedts of de €3.000 per aansluiting omlaag kan worden gebracht naar €2.000. Dan kan men met gemeenten aan tafel gaan zitten, moet men als overheden een aanbod kunnen doen en moet worden bekeken of een garantie gegeven moet worden aan marktpartijen om de businessclass rond te kunnen krijgen. Dat is een ander type voorstel dan alleen de vraagbundeling. In Brabant is er een marktpartij aan het werk gegaan zonder enige vraagbundeling, maar op basis van een businesscase die het bedrijf voor zichzelf heeft gemaakt. Dit maakt dat de randvoorwaarden anders kunnen liggen als men weet hoe

de situatie in Utrecht op het niveau van het uitwerken van een businesscase kan worden waargemaakt. Hij meent dat de mogelijkheden kansrijk zijn, maar die zouden verkend moeten worden.

Mevrouw Dekker is blij met de discussie, dit raakt de kern van de vraag die voorligt: welke rol de Staten voor de provincie zien weggelegd. De discussie zou moeten gaan over twee mogelijkheden: aan de ene kant moet de provincie dit coûte que coûte mogelijk maken, aan de andere kant kan men even achteruit stappen en kijken of de markt toch niet gefaciliteerd kan worden. Haar fractie zou het prettig vinden als er een voorstel zou komen wat de Staten tot een uitspraak brengt.

De heer Van Kranenburg wijst erop dat wordt weggedreven van het voorliggende stuk. Hij hoort graag hoe de CDA-fractie, de initiatiefnemers van dit voorstel, aankijkt tegen deze discussie.

De heer Boswijk is van mening dat mevrouw Dekker hier een punt heeft. Het is goed om te bezien of dit de goede aanpak is. Zelf is hij van mening dat dit zo is, maar het is goed om die discussie te voeren.
De heer Boswijk was verheugd met de voortvarende wijze waarop dit is opgepakt, maar misschien is het goed om wat nauwkeuriger te kijken. De pilot vindt plaats in de gemeente De Ronde Venen en die begint deze maand. De uitkomsten daarvan zijn in juni bekend, dus bij de provincie hoeft hierdoor geen vertraging te worden opgelopen. De planning ligt echter bij de gedeputeerde.

De voorzitter memoreert dat ook PvdA en SGP dit punt hebben geagendeerd, ook de SP heeft dit punt ter agendering aangevraagd. Hij geeft het woord aan deze fracties.

De heer Van Leeuwen geeft aan het in grote lijnen eens te zijn met de ChristenUnie. Ook zijn fractie is van mening dat snel internet overal een nuttige noodzaak is. De één zal internet gebruiken om een film te kijken, er zullen ongetwijfeld ook mensen zijn die willen luisteren naar een kerkdienst of iets dergelijks. In Overijssel is men zover dat de hele provincie wordt aangesloten op snel internet. Hij stelt voor dat men het oor daar te luisteren legt, binnenkort is er een symposium over.
In de provincie Utrecht is de coöperatie O-gen bezig in het Kromme Rijngebied. In FoodValley-verband is men heel ver met snel internet: men geeft aan dat elk adres in het buitengebied wordt aangesloten. De kans zou moeten worden benut om dit in gezamenlijkheid te doen. Er moet worden aangehaakt op bestaande initiatieven.

De heer Wagenmans verwijst naar zijn eerdere opmerkingen. Het gaat hem er allereerst om dat het goed is dat de provincie dit traject zo voortvarend heeft opgepakt. Er ligt een groot probleem. Zijn fractie steunt dan ook van harte het initiatiefvoorstel van het CDA om dit verder uit te werken.
Nu is de vraag aan de orde welke stappen nodig zijn om uiteindelijk succesvol tot realisatie van de breedbandaanleg te kunnen komen. Op dit moment wordt snel gekozen voor één traject en er wordt hier budget voor uitgetrokken, op zichzelf vindt spreker dit goed want hier is geld voor nodig. Voor hem is wel van belang om te weten of dit nu de aanpak is die breed op draagvlak kan rekenen bij gemeenten en lokale initiatieven die er al zijn. Zelf heeft hij via contacten begrepen dat de lokale initiatieven en ook de bestuurlijke contacten de voorkeur uitspreken voor het eerst verkennen van een marktgerichte benadering. Het met coöperaties verder uitrollen zou een terugvaloptie kunnen zijn. Als dit het stappenplan zou zijn, zou spreker het wenselijk vinden dat dit stappenplan ook vanuit de provincie wordt gefaciliteerd. Hij heeft begrepen dat de partijen wel degelijk kijken naar een regierol van de provincie, maar dit nadrukkelijk zien in samenspraak met gemeenten en de lokale initiatiefnemers. Een dergelijk traject zou spreker graag terugzien in de aanpak van de gedeputeerde. In de voorliggende notitie wordt op neutrale wijze een aantal suggesties gedaan, de lijn van aanpak mist echter en spreker hoort graag de gedeputeerde hierover.

Mevrouw Poppe laat weten dat een aantal vragen van haar fractie al zijn gesteld.

Haar fractie is niet tegen internet en glasvezel, maar vindt andere zaken in de kleine kernen ook van belang. Als dit uit het budget voor de kleine kernen wordt betaald, dan krijgt men in Kockengen geen droge voeten en komen er nog meer buurtbussen. Dat vindt zij niet een goed plan. Als de provincie dit gaat doen moet goed gekeken worden naar waar dit geld vandaan komt en wat er overblijft voor de andere voorzieningen die zo van belang zijn in de kleine kernen.

Mevrouw Hoek stelt voorop dat 50PLUS het heel goed vindt dat voorzieningen ook in het buitengebied en in de kleine kernen optimaal zijn, indien mogelijk. Maar voordat verder wordt gegaan met de forse investering van €1 miljoen zou het volgens haar zinvol zijn om een vervolgonderzoek te starten naar of het verder gaan met de aanleg van glasvezel de investeringen wel rendabel maakt. De raming van de kosten is thans €1 miljoen en dit moet komen uit het budget Leefbaarheid en de kleine kernen uit het AVP. Zij sluit zich aan bij de SP en vraagt zich af of dit wel verantwoord is. Dit betekent dat er nog maar €250.000 per jaar overblijft voor ongeveer 27 kleine kernen, wat betekent dat er voor een kleine kern nog maar €10.000 beschikbaar blijft. Haar fractie hoort graag of dit nog wel een verantwoorde keuze is of dat glasvezel een achterhaald project is, gelet op de technologische voortschrijding

Ook de vragen van mevrouw Kotkamp sluiten aan bij de SP en 50PLUS, ook haar fractie had vraagtekens bij onder meer het bedrag. De vraag is of dit geld moet komen van het budget Leefbaarheid en de kleine kernen of dat er ook bij de pijler Economie moet worden gekeken. Het profijt zal voor een deel daar komen. Zij hoort graag de reactie van de gedeputeerde daarop.
Zij vraagt wat het betekent voor de andere ideeën en initiatieven die er liggen die vanuit het budget Leefbaarheid en de kleine kernen gefinancierd zouden worden op het moment dat dit hier ook uit wordt gefinancierd. Het is wellicht een idee om toch het BOB-voorstel, dat in eerste instantie was afgeschoten, weer nieuw leven in te blazen. Misschien kan de discussie over het budget worden aangegaan met de klein kernen.

Volgens de heer Germs ligt er een goed voorstel voor. Er is zeker behoefte aan verbetering van de communicatie in het buitengebied. Zijn fractie zou de kosten hiervoor niet uitsluitend uit het budget voor het platteland willen halen. Er ligt duidelijk een gemengde functie, bedrijven én een stuk leefbaarheid voor het platteland (eigenlijk niet de kleine kernen, want die zijn op zich wel van internet voorzien). Hij zou graag de kosten gedeeld zien met Economische zaken omdat minstens de helft van de investering bedrijvigheid betreft. Dit zijn de agrarische bedrijven in het buitengebied.
Hij vraagt zich af in hoeverre hier een provinciale taak ligt.
Men moet het doen met de huidige stand van de techniek, anders blijft men dit voor zich uitschuiven.
Spreker is voorstander van een mengeling in de financiering. Voort moet geprobeerd worden om een duidelijke vraag te stellen om vervolgens de markt op te gaan.
Mevrouw Hoek vult aan dat hier niet alleen agrarische bedrijven maar ook bedrijventerreinen liggen.

De heer Van Deún benadrukt dat de PVV niet tegen snel internet is. Hij sluit zich deels aan bij de SP en 50PLUS: de PVV is er op dit moment nog niet van overtuigd dat het overal een probleem is, op elk van de 14.000 percelen. Hij weet niet of dit allemaal woningen zijn. Er zijn problemen met bedrijven, dat is helder. De rol van de provincie zou volgens hem veel meer een faciliterende moeten zijn. Ook zou die rol vraag gestuurd moeten zijn: als er coöperaties komen, dan is het goed wanneer de provincie die zou ondersteunen. De heer Wagenmans gaf al aan dat er wel een helder plan van aanpak moet zijn en een goede volgorde. Misschien dat het college met een goed voorstel hierover naar de Staten kan komen.
De PVV is van mening dat eerst de markt aan zet is en dat de markt aan zet blijft. Vervolgens kan men initiatieven ondersteunen.
Hij vraagt of de gedeputeerde nog eens kan uitleggen waarom PS al dat belastinggeld zouden moeten investeren.

Volgens de heer Van Kranenburg geeft de PVV aan dat de markt zijn werk moet doen. Het leek erop dat de PVV dacht dat de ChristenUnie meent dat de markt níet zijn werk moet doen. Zijn fractie is van mening dat het bedrijfsleven de eigen kosten moet betalen. Maar het is slim bij dit soort grootschalige initiatieven dat dit gecoördineerd en intelligent wordt gedaan, anders betaalt een bedrijf €50.000 voor snel internet en een bedrijf ernaast ook €50.000. Dan grijnst alleen de kabelboer.
De heer Van Deún vult aan dat dit niet alleen voor het bedrijfsleven geldt, maar ook voor initiatieven van bewoners. De provincie moet daar goed de regie op houden.

Gedeputeerde Krol wijst erop dat in het Coalitieakkoord, dat vier partijen hebben ondertekend, staat dat leefbaarheid in kleine kernen en snel internet iets met elkaar te maken hebben. Ook is het initiatiefvoorstel dat het CDA heeft ingediend bijna unaniem, met uitzondering van de PVV, door de Staten aanvaard. Er is toen gezegd dat het college met het initiatiefvoorstel aan het werk moet gaan. Dit document is bedoeld om de commissie op de hoogte te brengen van wat GS tot nu toe hebben gedaan. De vragen over 'waarom doet de provincie dit eigenlijk' beschouwt spreker dan ook als niet gesteld.
Mevrouw Kotkamp licht toe dat haar fractie het voorstel heeft gesteund omdat zij in kaart gebracht wilde hebben waar de witte vlekken zaten en een overzicht wilde hebben van de kosten voor het oplossen daarvan. Er is niet een behoefteonderzoek aan gekoppeld om te kijken of de witte vlekken ook daadwerkelijk een probleem zijn. Bij het behandelen van het initiatiefvoorstel heeft haar fractie heel duidelijk gezegd dat dit niet betekent dat er direct actie op ondernomen moet worden.
Gedeputeerde Krol wijst erop dat de handtekening van GroenLinks onder het Coalitieakkoord staat, hierin staat een en ander scherper geformuleerd: 'Wij stimuleren de aanleg van snel internet van hiervoor benodigde netwerken en zullen waar nodig een verbindende rol vervullen'. Dat wil niet zeggen hoe, maar de coalitie is dus voorstander van het stimuleren van de aanleg en het vervullen van een verbindende rol.
Mevrouw Broere vraagt of het verboden is dat men, als men hier tot het inzicht is gekomen dat het anders moet maar het Coalitieakkoord heeft ondertekend …
Volgens gedeputeerde Krol is niets verboden. De vraag was echter waarom men zover gekomen is. Daarom gaf hij aan dat dit kwam doordat vier partijen daarover een politieke afspraak hebben gemaakt én omdat alle partijen, met uitzondering van de PVV, een initiatiefvoorstel hebben gesteund waarin het grootste deel van deze vragen gesteld zijn. Spreker wil de Staten op de hoogte brengen van de voortgang die tot op heden op dit onderwerp is geboekt, meer niet. Veel vragen over waarom dit nu wordt gedaan, zijn beantwoord. De vragen over hoe dit zou moeten worden gedaan, zijn nog niet beantwoord. Hij zal zich concentreren op het beantwoorden van de terechte vragen of er al een definitieve keuze is gemaakt om dit via een bepaalde methode te doen, of er alternatieven mogelijk zijn en wat dit voor het budget betekent.
Mevrouw Noordenbos brengt naar voren dat haar fractie toen nog in de veronderstelling was dat er een BOB-kleine kernen zou komen, waarin een aantal zaken naast elkaar zou komen te staan.
Gedeputeerde Krol bevestigt dit, maar de Staten hebben besloten dat dit geen BOB meer zal zijn. Na besluitvorming is niet meer relevant voor de opdracht aan het college welke fractie dit wel of niet gesteund heeft.

Gedeputeerde Krol vervolgt de beantwoording van de vragen met aan te geven dat GS het eens zijn met wat in het initiatiefvoorstel staat en wat door de Staten breed is geformuleerd, namelijk dat het snel internet van groot belang is voor de ontwikkeling van de regio. Dit in al zijn vormen, of het nu gaat over het studeren van de kinderen of over het agrarisch bedrijf. Als het gaat over communicatie met mensen die in andere delen van de wereld zitten, hoort snel internet volgens hem inmiddels tot één van de belangrijke voorwaarden om de regio economisch succesvol te laten zijn. Het is niet aan de overheid om te zeggen dat het bekijken van een film niet economisch belangrijk is en een agrarisch bedrijf wel. Snel internet blijkt een basisvoorwaarde te zijn voor een goede economische

ontwikkeling van de regio. Daarom is de vraag van de Staten om daar als overheid een rol in te spelen, gerechtvaardigd.
Het onderzoek dat er naar is gedaan komt uit op 14.000 percelen waar geen mogelijkheid tot snel internet is. Er is wat discrepantie met het onderzoek in Ronde Venen. Als men naar heel Nederland kijkt, is bekend dat van de 14.000 ongeveer 7.000 bevestigend zullen antwoorden op de vraag of men snel internet wil hebben. Ongeveer 2.000 tot 3.000 mensen zullen zeggen dit eigenlijk wel belangrijk te vinden en een paar duizend zullen aangeven niet de behoefte te hebben om over snel internet te beschikken. In Utrecht zijn er dus ongeveer 10.000 huishoudens die, met meer of iets minder overreding, aangeven graag snel internet te willen hebben.
Het kan niet zo zijn dat de overheid daar de hoogste lasten in draagt. Aan de ene kant mag dit niet, aan de andere kant beschikt de provincie niet over het budget om hier €42 miljoen voor uit te trekken. Het belangrijkste wat een overheid kan doen, is het bij elkaar brengen van partijen en ervoor zorgen dat de vraagbundeling op een goede manier plaatsvindt. Zo kan de samenleving, niet de markt, kracht kan maken om de vraag te stellen wie die 10.000 huishoudens van snel internet kan voorzien.
Mevrouw Hoek gaf aan niet aan een glasvezelaanbieder vast te willen zitten. Spreker licht toe dat glasvezel de leverancier is van de infrastructuur, het contract wordt afgesloten met degene die gebruik maakt van dat glasvezelnetwerk.
De gedeputeerde heeft in een overleg gesproken met de twee gebiedscoöperaties (west en oost), de EBU en gemeente De Ronde Venen. Zijn vraag was: er ligt een initiatiefvoorstel van de Staten, wat zijn jullie aan het doen en hoe kan met die initiatieven alles het beste samen worden gevoegd. De uitkomst van dat overleg was dat men gelooft dat de provincie daarbij een belangrijke regisserende rol kan spelen. Het advies was om niet alleen deze partijen maar alle 26 wethouders Leefbaarheid/Economie om bij elkaar te laten komen. Dit gebeurt op korte termijn (als gemeentelijke overheden er niets voor voelen, dan wordt het ingewikkeld om als provincie te zeggen het wel te willen). Hen wordt gevraagd mee te doen aan de vraagbundeling, ook in financiële zin. Men heeft provincie, gemeente, samenleving én markt hierbij nodig.
Natuurlijk voert het college de vragen uit die in het initiatiefvoorstel aan het college zijn gesteld, natuurlijk zal het college de Staten met regelmaat op de hoogte houden van wat gaande is, er zal over het budget met de Staten een serieus gesprek gevoerd moeten worden. Maar uiteindelijk is het de bedoeling dat de 10.000 adressen in deze coalitieperiode zo snel mogelijk de toegang tot snel internet wordt gegeven, zonder al te veel overheidskosten. Dat zou de intentie van het huis moeten zijn.

Mevrouw Dekker is het met de gedeputeerde eens dat dit het doel zou moeten zijn. Dit laat echter onverlet dat nog steeds het gesprek kan worden aangegaan over ten koste waarvan dit gebeurt en over welke rol voor de provincie is weggelegd. Dit is een gerechtvaardigde discussie.
Gedeputeerde Krol heeft dit niet willen zeggen. De gemeente en initiatiefnemers overleggen samen en via het onderzoek is helder waar het probleem zit. Vervolgens wordt dit middels een plan van aanpak aan de Staten voorgelegd. De Staten kunnen dan spreken over de vraag of het plan van aanpak moet worden uitgevoerd. Hij heeft alleen willen benadrukken dat de uitkomst van een dergelijk proces zou moeten zijn dat hetgeen via het Coalitieakkoord en het initiatiefvoorstel aan het college is gevraagd, ook daadwerkelijk gebeurt.
Mevrouw Kotkamp meent dat men het erover eens is dat dit het doel is. Haar fractie staat natuurlijk achter het Coalitieakkoord. Door de opmerkingen van de heer Van Kranenburg ligt er de vraag welke rol de overheid speelt (juist in het kwartet van de andere partijen) en waar de kosten precies moeten komen te liggen. Haar fractie vond €1 miljoen veel geld voor het resultaat, namelijk dat de provincie alleen als regievoerder optreedt om de vraagbundeling goed te krijgen. Daarnaast is haar fractie niet zeker over op welke plekken dat budget zou moeten worden belegd. Vandaar de discussie.

De heer Van Leeuwen meent dat gesproken moet worden over de vraag waar de €1 miljoen vandaan wordt gehaald, uit het budget voor kleine kernen of bij Economie.

Hij vraagt of de gedeputeerde bewust bij zijn opsomming van partijen FoodValley niet heeft genoemd, of de gedeputeerde dit heeft vergeten en bereid is FoodValley alsnog hierbij te betrekken.
Gedeputeerde Krol licht toe dat O-gen een zeer nauwe samenwerking heeft met de discussie die er aan beide kanten van de provinciegrens in FoodValley speelt. Het initiatief is zelfs ontstaan in FoodValley, O-gen heeft dit toen opgepakt. Het is complex want Gelderland had voor een heel andere aanpak gekozen en een hoeveelheid geld ter beschikking gesteld. Maar die provincie kwam toen dezelfde juridische belemmering tegen: een overheid kan dat niet op die manier voor elkaar krijgen.

Gedeputeerde Krol vervolgt de beantwoording van de vragen.
De PVV meent dat de markt zijn werk moet doen. Zo komt men bijna in de filosofische discussie of snel internet een nutsvoorziening is of iets is dat de markt moet regelen. Het feit ligt er dat het er op de witte plekken niet is, dus de markt heeft daar zijn werk niet gedaan. Spreker vindt het dan te verdedigen dat, als er een investering in de samenleving moet worden gedaan van €42 miljoen, de provinciale overheid hier 1/42 deel van voor haar rekening neemt, met de bedoeling het marktfalen op te heffen. Dit is volgens hem een kleine bijdrage om de markt weer in beweging te krijgen.
De vragen van de CDA-fractie antwoordt de gedeputeerde als volgt:

- het college is bereid om de cijfers van De Ronde Venen en Dialogic naast elkaar te leggen,
- zowel binnen het meerjarenprogramma AVP als in het initiatiefvoorstel wordt niet in eerste instantie gefocust op bedrijventerreinen, de vraag betrof de witte vlekken in het buitengebied en de kleine kernen. het is niet ondenkbaar dat bedrijventerreinen aan de businesscases toegevoegd zouden kunnen worden daar waar dit het interessanter maakt,

Mevrouw Hoek vraagt of, als de bedrijventerreinen inderdaad worden toegevoegd, het niet een idee is om te bekijken of deze willen participeren in de kosten, op een andere manier dan nu is voorgesteld.
Dit lijkt gedeputeerde Krol interessant, maar die vraag is niet gesteld dus de getallen gaan niet over bedrijventerreinen die geen snel internet hebben. Spreker zei eerder dat, als het interessant zou kunnen zijn om die plekken mee te nemen, de financiering van het geheel daarmee interessanter zou kunnen worden.
Gedeputeerde Krol vervolgt de beantwoording van de vragen van het CDA:

- de gedeputeerde gaat er niet vanuit dat de pilot in De Ronde Venen niet zal slagen. Als dit niet mocht werken, leert men er ook veel van, het zal helpen voor de provinciale pilot. Het zal niet veel veranderen aan zijn intentie om het toch voor elkaar te krijgen. Er is daar even wat politieke onrust, maar de gedeputeerde heeft goed contact met de betreffende wethouder,
- dit stuk is niet geschreven als een Statenvoorstel, het is geformuleerd als 'wij denken aan'. De 50/50 verdeling van de kosten voor de vraagbundeling is dan ook als mogelijkheid opgenomen. Het is eigenlijk niet denkbaar dat gemeenten zouden weigeren deze bijdrage van €30.000 te leveren, dit zou een ernstige zaak zijn. De inschatting van de gedeputeerde is dat dit niet zal gebeuren. De genoemde vierslag van provincie, gemeente, consumenten en markt moet echt een partnerschap van alle vier zijn. Het budget is nodig,
- er heeft nog niet met alle gemeenten bestuurlijk overleg plaatsgevonden, dit gebeurt nog,

In reactie op een eerder door het CDA gestelde schriftelijke vraag over de tijdsplanning antwoordt de gedeputeerde dat het college voortvarend verder zou willen gaan. Hij zou graag nog voor de zomer afspraken willen maken met gemeenten over de samenwerkingsovereenkomst. Dan kan met de vraagbundeling worden gestart, zodat de daadwerkelijke realisatie in 2018 kan plaatsvinden.

Door diverse fracties zijn vragen over het budget gesteld, €30.000 per gemeente is voor de provincie ongeveer €780.000, dit plus de voorbereidingskosten maakt €1 miljoen. Het kost de samenleving €42 miljoen, dit is niet overdreven veel. Bij de afspraken in het Coalitieakkoord ging men ervan uit dat het budget dat bij de onderhandelingen geclaimd werd voor leefbaarheid hier ook grotendeels beschikbaar voor zou moeten zijn. Het was de bedoeling om het geld deels ook hiervoor te

gebruiken. De Staten gaan echter over het budget en als zij van mening zijn dat de €1 miljoen voor een deel uit het budget Leefbaarheid en kleine kernen mag komen maar voor het overige deel bij andere middelen gevonden moet worden, dan zal de portefeuillehouder Leefbaarheid dit niet een raar voorstel vinden. Bij de doorrekening van het Coalitieakkoord is met andere getallen rekening gehouden. Dit ligt echter bij de Staten, die kunnen bij de behandeling later voorstellen om het anders in te vullen.
De €250.000 die per jaar overblijft, is niet heel veel. Veel partners in de kleine kernen zullen echter zeer verheugd zijn als dit soort middelen zou worden ingezet voor de realisatie van snel internet. Volgens hen zou dit een echte plus zijn voor de leefbaarheid.

Mevrouw Kotkamp kan zich voorstellen dat dit voor een aantal gemeenten minder speelt. In de gemeente Utrecht zijn blijkbaar geen witte plekken, al betwijfelt zij dat nog steeds. De gemeente Nieuwegein zal hier ook niet heel veel belang bij hebben. Die gemeenten gaan daar wellicht niet €30.000 voor reserveren. Zij vraagt wat hiervan de consequenties kunnen zijn.
Het is haar niet helder waar de €1 miljoen provinciale bijdrage aan besteed wordt. Zij vraagt of het juist is dat de regie over het proces €250.000 kost en de vragenbundeling €750.000.

Gedeputeerde Krol wijst erop dat dit een globale inschatting is, het is immers niet een Statenvoorstel. Ervan uitgaande dat alle gemeenten meedoen en de vraagbundeling ongeveer €50.000 tot €60.000 per gemeente kost, dan is het 50/50, dus: €30.000 voor de gemeente en €30.000 voor de provincie. Deze €30.000 maal 26 is ongeveer €780.000. De €780.000 plus wat al uitgegeven is maakt samen €1 miljoen. Hij benadrukt dat dit een inschatting is.

De heer Wagenmans herhaalt zijn vraag over de marktoriëntatie. De gedeputeerde begint met vraagbundeling maar dit is beginnen aan de achterkant. Spreker heeft gevraagd of de gedeputeerde bereid is eerst na te denken over de vraag wat voor keuze hij zou willen maken met betrekking tot het profiel van het traject. Met marktpartijen onderhandelen, betekent iets heel anders, want die zijn niet per se geïnteresseerd in de vraagbundeling. Er wordt nu €1 miljoen geïnvesteerd in de vraagbundeling en vervolgens moet het college onderhandelen met de partijen over de vraag of zij op die basis de case willen oppakken. Het zou verstandig zijn om eerst verder invulling te geven aan de marktoriëntatie. Een partij als O-gen heeft dit ook gesuggereerd aan het college. Ook uit het rapport blijkt dat de versnippering van lokale initiatieven allerlei consequenties heeft. Als marktpartijen dit willen oppakken, zijn de voorwaarden anders.
De vraagbundeling is onderdeel van de businesscase, misschien is het wel verstandiger om met de gemeenten afspraken te maken over de leges, over de benodigde vergunningverleningen, over de voorwaarden. Dat kan misschien wel veel meer leiden tot het verleiden van marktpartijen dan alleen het antwoord op de vraagbundeling.

Gedeputeerde Krol licht toe dat O-gen betrokken is bij de afspraak die is gemaakt, het is dus niet zo dat O-gen meent dat het college dit anders moet doen. Het is wel zo dat O-gen eerder begon en toen een ander traject is ingegaan.
Als men denkt dat de overheid dit niet alleen kan doen en dit financieel niet wil, dan is bijna altijd het bundelen van de klachten van de samenleving noodzakelijk om serieus met de markt te kunnen praten. De Consumentenbond vraagt zich nooit af of EON en Eneco het wel een goed idee vinden dat zij aan een energiecollectief doen. Maar de Consumentenbond verzamelt 50.000 huishoudens en zegt tegen grote energieleveranciers: alleen degene die de beste aanbieding doet voor deze 50.000 huishoudens is interessant. Het concentreren van consumentenkracht is van groot belang op om een goede manier met de markt te kunnen praten. Spreker is hier dan ook een voorstander van bij alle scenario's.
Hij is het eens met de heer Wagenmans dat men wel met elkaar moet hebben nagedacht over wat er achter het bundelingstraject komt, of dat wel de goede route is en of de bundeling daarin past.

De heer Wagenmans stelt dat dit nodig is om de consumenten te kunnen betrekken. De provincie moet aan kunnen geven wat de kosten zijn die de consumenten straks moeten betalen. Daarom stelt hij dat de vraagbundeling komt wanneer die duidelijkheid er is.
Gedeputeerde Krol is dit met hem eens.

De voorzitter rondt de bespreking van dit agendapunt af.
De voorzitter constateert dat een initiatiefvoorstel tot veel betrokkenheid van de Staten kan leiden. Hij zal de vraag hoe hiermee qua agendering zal worden omgegaan meenemen naar het presidium.

2.2 Motie 11 uit PS van 2 juli 2012, Tegengaan bijensterfte Utrecht, ingediend door PvdD, GroenLinks, CDA en D66 (motie met algemene stemmen aanvaard, ingediend bij behandeling voorjaarsnota)

Op verzoek van de PvdA is dit punt ter bespreking geagendeerd.

De heer Van Muilekom memoreert dat deze motie in 2013 ook aan bod is gekomen. Het is goed dat men zich een beeld kan vormen van wat er tot nu toe allemaal is gedaan. Zijn fractie wil daar een gesprek over voeren. In de notitie staat dat er in allerlei facetten aan is gewerkt, in diversiteit, in bij-vriendelijk beleid. Sinds 2013 zijn er blijkbaar allerlei dingen in gang gezet en dat geeft een goed gevoel, maar de vraag is of het nu beter gaat met de bijen in Utrecht.

Mevrouw Kotkamp informeert of het de bedoeling is om vragen te stellen naar aanleiding van de oude motie en de bijbehorende motie.
De voorzitter bevestigt dit, de nieuwe motie is immers ingetrokken.

Mevrouw Kotkamp verwijst naar het Natuurbeheerplan waar volgens haar een link zit naar de bijenstand.

- Enkele weken geleden heeft haar fractie vragen gesteld over het meten van de effectiviteit van subsidies voor het agrarisch natuurbeheer, waarbij duidelijk werd dat de toekenning van de subsidie vooralsnog niet afhankelijk is van de effectiviteit van de maatregelen en dat alleen gebieden begrensd met hogere natuurwaarden in aanmerking komen voor subsidies. Dit betekent dat gebieden en collectieven die niet tot deze kerngebieden behoren niet meer in aanmerking komen voor de subsidie. Bermen (waar de motie over ging) en braakliggende terreinen horen daar dus niet bij. Zij vraagt wat daar de link mee is en of er toch meer ruimte gecreëerd kan worden bij het toekennen van gelden binnen het agrarisch natuurbeheer, juist als het gaat om bijen.
- Uit de antwoorden op haar vragen bleek dat bijen en de stand van de bijen niet gemeten worden. Bij het agrarisch natuurbeheer wordt binnen het landelijk netwerk wel de weidevogelstand gemeten. Zij vraagt of in de toekomst de bijen als soort hierin meegenomen kunnen worden, juist als het gaat over de effectiviteit van het agrarisch natuurbeheer. Bijen zijn wat minder afhankelijk van gebieden met hogere natuurwaarden dan weidevogels.
- In de memo over de uitvoering van de motie wordt aangegeven dat onder ander door bermbeheer rekening gehouden wordt met bijen. Dit betekent dus dat grassen soms wat langer blijven. Zij vraagt zich af hoe dit zich verhoudt tot de eerdere discussie over het schraler of korter houden van de bermen ten behoeve van het voorkomen van aanrijdingen met reeën, of hier een spanningsveld zit of dat het om andere gebieden gaat.
- In de memo staat dat herbiciden op eigen terrein niet worden gebruikt. Hier is eerder over gesproken bij de motie van de SP over Nimmerdor en toen is gezegd dat er ook met terreinbeheerders gesproken wordt over het zo min mogelijk gebruiken van glyfosaat. Mevrouw Kotkamp informeert naar de stand van zaken.

De heer Van Leeuwen deelt mee dat zijn fractie meer heil ziet in het benutten van de overhoekjes die er zijn. Bij bermen langs wegen werkt het meer verstorend dan motiverend.

De fractie is een voorstander van het stimuleren van bijen, het is een ecologische graadmeter van hoe alles erbij staat. alleen al uit dat oogpunt zou dit gesubsidieerd moeten worden.

Mevrouw Broere meent dat als de vraag van de heer Van Muilekom 'gaat het nu beter met de bijen in Utrecht' eerder gesteld was, daar nu misschien een antwoord op was gekomen.
Bij de vraag van GroenLinks of nu het aantal bijen gemeten gaat worden vraagt mevrouw Broere of er dan ook wespen en muggen gemeten gaan worden.
Mevrouw Kotkamp meent dat bijen, gezien het enorme belang van bijen - ook voor de voedselvoorziening, bijna als een gidssoort gebruikt kunnen worden. Zij begrijpt de terughoudendheid van mevrouw Broere, maar wijst erop dat bijen een ongelooflijk belangrijk onderdeel van de voedselketen van de mens zijn.
Mevrouw Poppe vult aan dat ongeveer 85% tot 90% van de voedselvoorziening van de mens afhankelijk is van bijen. Het lijkt haar fractie dus zinvol dat de commissie zich daarmee bezighoudt.
Mevrouw Broere kan zich niet onttrekken aan het feit dat het bijenprobleem een wereldwijd probleem is en niet een probleem van alleen Nederland, een dichtbevolkt land van 17 miljoen mensen dat binnen enkele jaren uitgroeit naar 18 miljoen mensen. Er is steeds meer ruimte nodig om te bouwen, er gaat gestapeld worden. Straks hebben heel veel mensen geen tuin meer. De allochtone inwoners, waar Nederland er steeds meer van krijgt, zijn niet geïnteresseerd in de tuin. Men moet wereldwijd kijken, onder meer naar landen die veel pesticiden gebruiken en niet alleen naar Nederland kijken en bijen gaan tellen.
Mevrouw Poppe erkent dat dit een wereldwijd probleem is en dat het van belang is om dit wereldwijd aan te pakken. Maar dat kan niet betekenen dat men in Nederland wacht tot anderen wat doen.

Mevrouw Broere meent dat men er in de provincie Utrecht zeker niet bij is gaan zitten. Er wordt veel gedaan aan bermen, agrariërs zijn met hun land bezig zijn. Overigens komen er wel steeds minder agrariërs, wat ook weer een probleem is. Wat de bijen betreft is zij van mening dat men het in Utrecht zeer goed doet. Zij is er niet vóór dat bijen geteld gaan worden.
Mevrouw Kotkamp kan zich de terughoudendheid voorstellen, maar zij vindt het van belang (hetzelfde geldt voor het agrarisch natuurbeheer) dat als de provincie financiën beschikbaar stelt om bepaalde doelen te bereiken, dat er daadwerkelijk wordt gemeten of die doelen worden bereikt. Als er geld wordt geïnvesteerd in de aanleg van bloemenakkers om de bijenpopulatie te verbeteren, dan wil men weten dat dit geld nuttig wordt besteed.

De heer Van Muilekom meende eerst dat de PPV bij-onvriendelijk was door de reactie van mevrouw Broere. Dit bleek niet het geval te zijn. Wel gaf mevrouw Broere aan dat het al een stuk beter met de bijen gaat. Hij informeert naar waar zij die informatie vandaan haalt.
Mevrouw Broere geeft aan niet gezegd te hebben dat het beter met de bijen gaat, maar dat in de provincie Utrecht hier veel, volgens haar voldoende, aan wordt gedaan.
De heer Van Muilekom vraagt waar mevrouw Broere deze informatie vandaan heeft.
Mevrouw Broere brengt verder naar voren dat iedereen het prachtig vindt dat er zonnepanelen op akkers worden neergelegd, maar zij meent dat onder deze zonne-akkers geen bij en geen bloem komt.

De heer Germs memoreert dat de motie in 2012 unaniem is aangenomen. Hij is onder de indruk van wat al is uitgevoerd. Niet alles kan geregeld worden door de provincie, want ook bij bijen zijn bepaalde ziekten die niet voorkomen kunnen worden.
Zijn fractie is het eens met de huidige aanpak, de hoofdlijn van de notitie en is dankbaar voor de suggestie van de SGP dat er altijd hoekjes meegenomen kunnen worden waar de aanwezigheid van bijen wordt gestimuleerd. Akkerranden, hoekjes, bloemrijk inzaaien zijn prima.

Mevrouw Keller heeft navraag gedaan bij de PvdD-afgevaardigde van destijds en die vertelde haar dat er een gesprek is geweest namens GS met mevrouw Bret nadat de motie door PS was aangenomen. Dit betrof de uitvoering van de motie. Er is gesproken over een bij-vriendelijke bedrijfsvoering. Het was een eerste oriënterend gesprek en er zou een volgend gesprek komen, dit werd over de verkiezingen heen getild. Dat gesprek is er nog niet geweest. Het zou veelbelovend zijn om hier de fruitteelt bij te betrekken. Zij vraagt wat de provincie daar zou kunnen betekenen.
Mevrouw Broere stelt dat allochtonen geen belangstelling voor tuinen hebben, mevrouw Keller verwijst naar het televisieprogramma 'Robs grote tuinverbouwing' wat enkel steen in tuinen betreft. De provincie zou hier een rol in kunnen spelen, in voorlichting en dergelijke.

De heer De Heer gaat terug naar 2013, het jaar van de bijen. Gedeputeerde Krol heeft toen toegezegd dat hij graag een voorbeeldfunctie wil vervullen als het gaat over bijenvriendelijk beheer van het Provinciehuis. Een natuurvriendelijke inrichting, bijenvriendelijk beheer, de gedeputeerde zag hier mogelijkheden voor. Er zijn twee bijenkasten geplaatst, blijkt uit de memo. Maar er zijn rond het huis meer mogelijkheden voor nectarplanten en nestkastjes voor wilde bijen. Hij vraagt de gedeputeerde of het mogelijk is om daar alsnog systematischer naar te kijken, gedacht vanuit de voorbeeldfunctie.
In de nieuwe Natuurbeschermingswet is soortenbeleid opgekomen, er staan heel veel bijen op de rode en oranje lijst. Spreker vraagt of het klopt dat dus gekeken moet worden naar de bedreigde wilde bijen in Nederland. Volgens hem is dat een provinciale taak.

De heer Richter constateert dat de nadruk wordt gelegd op bloemrijke velden, maar er zijn ook andere essentiële belangen. Eén daarvan is het aanwezig zijn van staand en liggend dood hout van bij voorkeur eiken, beuken, wilgen en populieren, nodig voor de nestgelegenheid, bijen gebruiken de kleine spleten van het dode hout. Dit hout is er te weinig en hij vraagt dan ook hoe een situatie gecreëerd kan worden waarin dit meer voorkomt. Dit geldt ook voor het ontbreken van stapelmuurtjes en houtwallen.
Het gefaseerd maaien van bermen en graslanden zou ook een positief effect hebben, dan worden niet in één keer alle bloemen weggemaaid. Het inzaaien van niet alleen éénjarige en tweejarige maar ook meerjarige bloemensoorten zal ook een positief effect hebben.
Zijn fractie vraagt zich af of er niet meer voorlichting moet komen, zodat burgers begrijpen waarom hoekjes bijvoorbeeld worden ingericht met dood hout.
Bestrating in tuinen, parken en openbare plaatsen gebeurt steeds meer zonder voegen tussen stenen. Juist voegen in zandbeddingen is belangrijk voor een aantal soorten bijen.
Spreker stelt dat het vaak aan kennis ontbreekt, meer voorlichting zou dus welkom zijn.

Mevrouw Poppe is te rade gegaan bij de Bijenvereniging en een aantal imkers. Hier kwam naar voren dat bijen uitgeput raken omdat zij het jaar door te weinig voedsel hebben. Vrijwilliger knotten wilgen al vóór de bloei zodat bijen in februari geen eten hebben. Het is van belang dat er veel verschillende soorten voedsel zijn. Zowel bloemen in de zomer als in het voor- en najaar.
Er zijn plannen om in IJsselstein de actie te starten 'Tegel eruit, plant erin' om de bijen ter wille te zijn.
Het veelvuldig gebruik van kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen is een doodsteek voor de bij. Het overwinteren met suikerwater is ook een vorm van uitputting, hier zit te weinig voeding in. Bijen hebben honing nodig om de winter door te komen.
De provincie zou hier met name door voorlichting iets kunnen betekenen.
Het onderwerp bijen zou een vast plaats moeten hebben bij Vitaal Platteland, maar ook bij de binnenstedelijke ontwikkeling. Ook in stadstuinen en parken kan men van alles ontwikkelen waar bijen zich prettig bij voelen. Die plekken kunnen dan voor voorlichting worden gebruikt.

De heer Overkleeft memoreert dat bij de behandeling van de motie destijds de gedeputeerde toegezegd heeft dat de provincie een rol zou pakken in de voorlichting aan gemeenten over gebruik

van bestrijdingsmiddelen en het stimuleren van diversiteit. De D66-fractie vraagt of dit is omgezet in daden en zo ja, hoe dit is vormgegeven.

In reactie op de vraag van de heer Overkleeft antwoordt gedeputeerde Krol dat hij meent dat in Utrecht geen gemeenten meer zijn die op dit moment bestrijdingsmiddelen op eigen erf gebruiken. Hij heeft hier niet specifiek naar gevraagd en zegt toe na te gaan of dit voldoende is opgepakt.
In een recente Statenvergadering zijn terrein beherende organisaties en glyfosaatgebruik aan de orde geweest, spreker zegt toe dat hij hierover kritisch zal spreken in het reguliere overleg.
In het memo staat wat sinds 2012 is gedaan aan de bijenproblematiek in Utrecht. Hierin zit een beperking: men moet bij zichzelf beginnen als men het goede voorbeeld wil geven, maar daarmee is inderdaad het wereldwijde probleem niet opgelost. Iedereen die een tuin heeft, zou kunnen beginnen met daarin zelf bloemen te laten groeien die door het jaar heen voedsel leveren aan bijen.
Hij meent dat in de memo voldoende antwoord is gegeven op de vraag wat de provinciale rol kan zijn.
De Wet Natuurbescherming zegt dat men weer naar de bescherming van soorten toe moet. Van de 388 bijensoorten staan 56% op de nationale rode lijst, wat betekent dat de provincie daar een verantwoordelijkheid in heeft.
In Nederland zijn vrijwilligers die kijken hoe het gaat met de bijen, deze informatie wordt samengevoegd en zo ontstaat hier inzicht in. Het gaat natuurlijk over meer dan bijen alleen, niet alleen de honingbijen maar ook de wilde bijen en een aantal andere insectensoorten zijn van groot belang voor de bestuiving in Nederland. Niet met elk dier gaat het slecht.
In reactie op de bijdrage van GroenLinks merkt de gedeputeerde op dat er tijdens de crisis wel plekken in Utrecht waren waarvan men zich afvroeg wat men ermee moest. Het aardige is dat het het beste werkt als men er niets mee doet. Bij overhoeken en plekken waar niets mee gebeurt, zou dus de beste benadering zijn om ze met rust te laten. In de bermen wordt wel actief ingezaaid.
In Utrecht zijn allerlei soorten agrarisch natuurbeheer. Die zijn vooral gericht op bijvoorbeeld biodiversiteit en afspoeling van meststoffen op het erf. Zouden de twaalf provincies samenwerken, dan kan er worden nagedacht over de verspreiding van zeldzame insecten. Hier zou over gesproken moeten worden, er zijn geen specifieke pakketten agrarisch natuurbeheer voor bijenbeheer.
Spreker zal zich niet mengen in de discussie onder wetenschappers over neonicotinoïden rond bijen. Onlangs is de gedeputeerde aanwezig geweest bij de Bijenvereniging Zeist en omstreken voor het uitreiken van imkerdiploma's. Hij heeft bemerkt dat imkers verschillend denken over de oplossing van het bijenprobleem. Factoren als overwintering, het geven van honing, de varroamijt en bestrijdingsmiddelen beschouwen zij als mede bepalend voor de problematiek.
De PvdD noemde mevrouw Bredt, dit was de bestuursadviseur van de gedeputeerde, op dit moment is dit mevrouw Hack en zij wordt momenteel vervangen door mevrouw Grootenboer. De gedeputeerde zegt toe dat wat toen is opgepakt, afgemaakt zal worden. De gesprekken worden voortgezet.
De fractie van 50PLUS sprak over dood hout en voorlichting hierover. Er ontstaat steeds meer dood hout omdat natuurlijk bosbeheer dit vraagt. Dit gebeurt niet zozeer bij particulieren. Hij meent dat de provincie wellicht een rol kan oppakken bij de voorlichting hierover.
Spreker meent de vragen van de overige fracties al beantwoord te hebben.

De heer De Heer herinnert aan zijn eerste vraag over de voorbeeldrol van de provincie als het gaat over het terrein van de provincie. Wellicht vindt Rob van 'Robs Grote Tuinverbouwing' het leuk om een keer een bij-vriendelijke kantoortuin in te richten.
De voorzitter herinnert de gedeputeerde aan de vraag rond bijen/reeën van GroenLinks en de vraag van de PvdA over hoe het met de bij gaat.

Gedeputeerde Krol meent antwoord te hebben gegeven op de vraag hoe het staat met de bij. Men laat vrijwilligers in Nederland de bijenstand registeren en de gebundelde gegevens zijn beschikbaar. Die gegevens zijn wel te vinden, spreker zou hier later antwoord op kunnen geven.

De heer Van Muilekom meent dat het goed zou zijn te weten dat het beter gaat. Anders zou men moeten nadenken over het nemen van extra maatregelen.
Gedeputeerde Krol zegt een memo toe over de bij. Hij zegt te vrezen dat, ondanks de maatregelen van de provincie Utrecht vanaf 2012, het nog steeds niet heel goed gaat met de bijenstand in Nederland.
Hij zal het punt 'tuinaanleg en onderhoud in belang van insecten' bespreken met gedeputeerde Verbeek.

In reactie op de vraag van mevrouw Kotkamp over de reeën antwoordt gedeputeerde Krol dat er eigenlijk een ruimte vrij moet zijn bij de berm als het gaat om grotere diersoorten die de weg oversteken. Tegelijk wenst men dat voor de bij juist niet. Op de plekken waar regelmatig aanrijdingen plaatsvinden, er zijn hotspotkaarten hiervan, probeert men de berm vrij te houden. Op andere plekken vinden amper aanrijdingen plaats, daar kan men later maaien. Naast dit punt is er ook spanning op het punt van bermbeheer en kosten bermbeheer. Vaker maaien is duurder, dit is ook een afweging.
De heer Richter meent dat het voor het voorkomen van aanrijdingen met reeën zaak is om bomen en struiken weg te halen langs de wegen en niet het gras.
Gedeputeerde Krol bevestigt dat het om het weghalen van struiken en bosschages gaat. Maar voor het brede zicht is het maaien van gras noodzakelijk, als automobilist ziet men dan een ree eerder aankomen. Een hotspot is bijvoorbeeld de N234.

Mevrouw Broere vult aan dat de provincie misschien in de leer moet bij Amsterdam en citeert: 'Wereldwijd sterven bijenvolken uit, maar in Amsterdam gaat het juist goed met de bij. Het aantal soorten wilde bijen is deze eeuw in de hoofdstad met 20% gestegen van 51 verschillende soorten in 2000 naar 61 in 2014. Men heeft het groen anders ingericht, er zijn op verschillende plekken wilde bloementuinen aangelegd, de gemeente gebruikt geen gif meer in het openbaar groen en zijn er specifiek voor bijen projecten begonnen.'
Gedeputeerde Krol constateert dat dit voor Utrecht en andere gemeenten een goed voorbeeld zou zijn.
De voorzitter merkt op dat dit punt misschien kan worden meegenomen in de voorlichting naar de gemeenten toe.

De voorzitter rondt de bespreking van dit agendapunt af.

2.3 Statenbrief beleidsnotitie Maatschappelijke betrokkenheid in Natuurbeleid 2.0 en rol partnerinstelling natuur en landschap en de evaluatie Utrechts Landschap 2015

Op verzoek van de PvdA en de SP is de Statenbrief ter bespreking geagendeerd.

De voorzitter geeft het woord aan een inspreker, mevrouw Daniëls van het Utrechts Particulier Grondbezit.

Mevrouw Daniëls leest een inspraaknotitie voor die als bijlage aan dit verslag zal worden toegevoegd. Kortheidshalve zij daarnaar verwezen.

De voorzitter geeft de commissieleden gelegenheid vragen te stellen aan mevrouw Daniëls.

Het boeit de heer De Heer dat het UPG niet als partner wordt opgevoerd maar dat het UPG zelf zegt dat het wel partner kan zijn bij veel taken. Hij vraagt of het UPG meent dat de provincie het UPG tot nu toe onvoldoende inschakelt en onvoldoende als partner beschouwd bij het halen van alle doelen.

Mevrouw Kotkamp sluit zich hierbij aan en vraagt of de reden voor het inspreken is dat mevrouw Daniëls minder tevreden is of punten ter verbetering ziet in de samenwerking en in een eventueel partnerschap.
Zij informeert naar het aantal leden van het UPG binnen de provincie en verneemt dat dit er 150 zijn. Volgens mevrouw Kotkamp wordt er een werkbezoek aan Prattenburg gepland, wellicht kan een en ander gecombineerd worden.

De heer Germs is een voorstander van een werkbezoek aan het UPG. In deze Statenperiode is afgesproken dat meer partners in de regio worden bezocht.
Spreker informeert of het UPG ooit een convenant heeft gehad met de provincie over natuurbeheer.
Bij andere samenwerkingspartners ziet men vaak een groot aantal vrijwilligers en hij vraagt of er vrijwilligers zijn betrokken bij het beheer van de landgoederen. Dit is een belangrijk criterium.

De heer Van Muilekom geeft aan niet duidelijk voor ogen te krijgen wat mevrouw Daniëls bedoelt. Het UPG is een belangenorganisatie die zich goed manifesteert in allerlei trajecten. De partnerinstellingen hebben echter een opdracht om iets aan de natuur of aan het landschap te doen, het zijn een soort uitvoeringsorganisaties van provinciaal beleid. Dit is niet goed vergelijkbaar met het UPG, dat de belangen van het eigen bezit behartigt.

De heer Overkleeft memoreert het project in Friesland, in Beetsterzwaag. Hij vraagt naar het grootste voordeel in de samenwerking tussen het UPG en die provincie en naar het grootste struikelblok.

Mevrouw Dorrestijn sluit zich deels aan bij de heer Van Muilekom, de vraag van het UPG is niet geheel duidelijk. De meerderheid van de Staten draagt uit dat men ook ruimtelijk wil kijken wat er kan op bepaalde landgoederen, om zo een soort verdienmodel te kunnen stimuleren.
Een tweede punt is de relatie met de andere partners in het veld, recreatieondernemers hebben er ook belang bij dat gebieden aantrekkelijk zijn en dat landgoederen opengesteld zijn. Zij vraagt of hier wordt samengewerkt en of mevrouw Daniels hier iets van de provincie verwacht.

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw Daniels voor de beantwoording van de vragen.

Mevrouw Daniels vindt de vragen zeer diepgaand, hierover zou langer gepraat kunnen worden.
In reactie op de vraag van de heer De Heer verklaart zij niet te willen kijken naar het verleden maar naar de toekomst. In de Statenbrief staat dat er ruimte is voor verbreding en het is nu ook transparant aan welke eisen eventuele partners moeten voldoen. Voor het UPG is het interessant om te kijken welke onderdelen van het werkplan van het UPG heel goed passen in datgene wat de provincie nodig heeft. Zij hoopt hiermee ook de vragen van de PvdA en GroenLinks beantwoord te hebben.
Het UPG doet aan belangenbehartiging en heeft met regelmaat overleg met gedeputeerde Krol.
Daarnaast worden door de leden veel activiteiten ontplooid met vrijwilligers, met educatieve projecten op scholen. Er zijn dus veel activiteiten gaande, het bestuur stimuleert dit. Het is niet zozeer belangenbehartiging als wel een aanzet voor de leden om zich vooral in hun maatschappelijke context te gedragen als partners. Volgens het bestuur kan de provincie daar haar voordeel mee doen.
Het woord convenant is gereserveerd voor een deal tussen een individueel landgoed en de provincie. Daar worden vaak afspraken gemaakt over enerzijds verdienmodellen en anderzijds het mee uitvoeren van provinciaal beleid voor wat betreft het groen. Zij spreekt niet over convenanten voor het UPG. Maar het UPG als partner van de provincie kan betekenen dat men kijkt of er exploitatiesubsidies of projecten mogelijk zijn om het UPG te houden aan bepaalde doelen die de provincie goed uitkomen.

D66 vroeg naar het grootste voordeel en het grootste nadeel. Het grootste nadeel van het UPG is dat het niet een organisatie is die tegen de leden kan zeggen: nu moet u dit doen. Het is een vereniging. Wel kan het bestuur initiatieven nemen tot concrete projecten in relatie met andere partijen die binnen de doelstelling passen. Het staat ook uitgebreid in de nota: men kan draagvlak niet afdwingen. Het UPG is ook bezig met het draagvlak onder leden en burgers. Zij zijn voor een deel al betrokken bij natuur, maar aan de manier waarop valt soms wat bij te schaven.
Wat de vraag naar de relatie met bijvoorbeeld recreatieondernemers betreft, merkt mevrouw Daniels op dat men heel goed een project zou kunnen starten, provincie met UPG en misschien zelfs met andere partners, om hier een slinger aan te geven. Het staat hier wat naast als men zou zeggen dat alle partners zouden gaan werken aan een onderzoek of pilot naar de financiering of exploitatie van het nationaal park dat men voor ogen heeft. Dat is meer een klus dan belangenbehartiging.
Iedereen, behalve de medewerker voor 16 uur, is vrijwilliger. Op alle landgoederen wordt gewerkt met vrijwilligers, dat kan niet anders. Vaak gebeurt het dat Landschap Erfgoed Utrecht ploegen aanlevert. Vele landgoederen hebben een vaste vrijwilligersploeg die door het landgoed zelf wordt gerund. Het opzetten van training voor vrijwilligers op particuliere landgoederen zou bijvoorbeeld interessant kunnen zijn.

De voorzitter dankt mevrouw Daniels voor haar inspraak. Hij geeft vervolgens de commissieleden de gelegenheid voor een debat over de Statenbrief, waarbij de inbreng van mevrouw Daniëls kan worden betrokken.

Mevrouw Noordenbos heeft de afgelopen jaren in de jaarverslagen gezien dat er bezuinigd moest worden en dat daarom in 2010 de helft van de boswachters is afgevloeid. Ook was het zo dat het beheer meer ging over uitdunnen en kappen. Hierover heeft zij een aantal vragen. Dit betreft het Utrechts Landschap.

- Er wordt €4 miljoen winst gemaakt doordat men met vrijwilligers werkt. Zij vraagt waaraan dat bedrag wordt besteed.
- Nederland is één van de snelst kappende landen van Europa. In de afgelopen zes jaar is hout tweeëneenhalf keer meer waard geworden. Zij vraagt of de Staten inzicht kunnen krijgen in de geldstromen van de houtkap bij het Utrechts Landschap.
- Zij vraagt zich af wat de gevolgen voor de natuur zijn nu er sinds 2010 minder boswachters maar wel vrijwilligers in beheerlandschappen zijn.
- Zij staat positief tegenover groene leer- werkbedrijven, hier kan men worden opgeleid tot veldmedewerker natuur en landschap. Haar fractie vraagt zich af of dit binnen het Utrechts Landschap op dit moment nog een betaald beroep is.

De heer Van Muilekom vindt de Statenbrief een goed stuk, gekeken wordt naar hoe de provinciale organisaties functioneren. Dit zou modern, toekomstbestendig moeten gebeuren. Bij zijn fractie riep dit de volgende vragen op:

- de organisaties moeten natuurlijk op een moderne manier hun bedrijfsvoering doen, maar zijn fractie wil hen ook zekerheid geven en toekomstbestendig maken. Men moet op zoek naar vernieuwing en naar het binnenhalen van middelen, dit laatste kan door projectsubsidies. Hij zou graag het gevoel krijgen dat de organisaties er over vier jaar sterker voor zouden staan door de wijze van organiseren. Utrechts Landschap ziet kansen om projectsubsidies binnen te halen, maar dergelijke organisaties moeten zich dan als een echt bedrijf opstellen in een markt waar veel spelers zijn. Men moet dan werken met prijs, kwaliteit en scherpe aanbiedingen. Hij informeert hoe ervoor kan worden gezorgd dat dit goed blijft functioneren. Het kan tot gevolg hebben dat de kwaliteit van de organisaties versnippert,
- de vele vrijwilligers vragen natuurlijk coördinatoren. Zijn fractie vindt het van belang dat dit soort organisaties voor een deel uitvoeringsorganisaties zijn van de provincie. Maar als men

in de praktijk ergens tegenaan loopt, moet er voldoende menskracht zijn om dit in de Staten op de agenda te kunnen zetten. De Staten moeten er dan van kunnen leren,
- de plannen zijn dat Utrechts Landschap op vliegbasis Soesterberg de nodige grond zal aankopen en gaan beheren. Spreker hoort graag dat men daar ook toe in staat zal zijn, er moet nog het nodige aangekocht worden,
- spreker begrijpt dat men met de vierjarige programmering aan het werk gaat, maar zijn wens is ook dat er niet te veel boekhouderstaal wordt verwerkt in de wijze waarop organisaties moeten functioneren. Het moet voor een deel maar er moet ook voor worden gezorgd dat zij toekomstbestendig blijven.

Mevrouw Kotkamp heeft meer gekeken naar de opdracht van de maatschappelijke betrokkenheid in het natuurbeleid. Haar fractie had wat zorg over de invloed die het heeft op de organisatie. Het is terug te lezen in het jaarverslag van het Utrechts Landschap, er zit een spanningsveld tussen recreatie en de opdracht van natuurbescherming. De PvdA noemde het voorbeeld van Soesterberg: men koopt het aan, beheert het en vervolgens zit er een willekeurig vogeltje waardoor het terrein voor een belangrijk deel weer dicht moet, wat ook de inkomsten wellicht verminderd. Zij hoort graag van de gedeputeerde of hij hierover heeft gesproken met de organisaties en hoe dit in de opgave wordt verwerkt.
Het open houden en beheren van gebieden, juist als het gaat om het behoud van de natuurwaarde, kost geld. Aan de ene kant wil men draagvlak en wil men de natuur laten zien, aan de andere kant is dat ook hetgeen heel veel geld kost. Zij vindt dit lastig.

Mevrouw Dorrestijn wijst erop dat het draaiboek deze avond op de agenda staat en de beleidsnotitie deze middag. Ze heeft inmiddels begrepen dat het beleid door GS is vastgesteld en dat GS door middel van de Statenbrief de commissie hierover informeren.
GroenLinks sprak over een spanningsveld. Het CDA heeft zich hier ook in verdiept en merkt dat er een spanningsveld is: vanuit de basis moet de ruimte worden gehouden om de resultaten te halen die belangrijk zijn. Haar bekruipt het gevoel van een grote maakbaarheid die de provincie misschien wil vaststellen om veel grip en controle te kunnen houden. Haar fractie zou de nodige ruimte willen zien voor de organisaties om het werkelijk te kunnen uitvoeren, met de toegevoegde waarde die het nodig heeft. De Staten zouden meer een stapje terug moeten doen.
Op de vraag van mevrouw Kotkamp wat mevrouw Dorrestijn als basis ziet in deze context, licht de laatste toe dat dit de combinatie is van uitvoerende organisaties met de samenleving. Wanneer behoeftes anders ingericht moeten worden dan die de Staten opleggen, dan zou daar ruimte voor moeten kunnen zijn. Bij natuureducatie en vrijwilligers worden veel regels door de Staten gesteld over wat er moet gebeuren, terwijl men in het veld misschien andere belangrijke dingen tegen komt die ook goed geregeld moeten worden. Daar moet wel ruimte en ook waardering voor bestaan. PS hebben de mond vol van dat er minder regels moeten zijn, maar het aantal regels in dit stuk zou verminderd kunnen worden.

Het feit dat het aantal boswachters bij Het Utrechts Landschap gehalveerd zou zijn, roept vragen op bij 50PLUS. Volgens de heer Richter is er nog steeds sprake van expansiedrift bij alle terrein beherende organisaties, om zo natuurgebieden te verwerven en te vergroten. Zijn fractie juicht dit toe. De bevolking in Nederland neemt toe en daarmee de recreatiedruk. Dan kan het niet zo zijn dat het toezicht in natuurgebieden juist minder wordt. Zoals bekend vinden steeds meer illegale activiteiten plaats in deze gebieden, bijvoorbeeld het dumpen van drugsafval. Criminaliteit heeft de neiging om zich te verplaatsen van de steden naar het platteland. Het politieapparaat heeft niet genoeg mankracht en vaak de kennis niet om hier tegen op te treden. Boswachters en BOA's zijn onmisbaar om hier ondersteuning te geven, maar die worden steeds meer wegbezuinigd.
De heer Richter spreekt uit ervaring, hij was dertig jaar groene opsporingsambtenaar. Hij stelt vast dat de vervuiling in natuurgebieden ook toeneemt. Het schrappen van de groepen veldpolitie indertijd was in zijn optiek dramatisch. Dit heeft ervoor gezorgd dat de illegale stroperij weer

toeneemt. Het is dus meer dan ooit noodzakelijk dat het aantal boswachters wordt uitgebreid in plaats van ingekort.
Zijn fractie hoort graag hoe de besluitvorming om het aantal boswachters te halveren wordt teruggedraaid en het aantal juist kan worden verhoogd.

De heer Van Muilekom vraagt of de heer Richter ervoor pleit dat de TBO's zoals Het Utrechts Landschap meer ruimte krijgen om toezichthouders te hebben om zo vervuiling van de bossen tegen te gaan.
De heer De Heer heeft een ordevraag. Hij meent dat Het Utrechts Landschap juist meer investeert in handhaving en BOA-taken terwijl het aantal boswachters van zes naar drie gaat. Hij vraagt of het slim is om bij dit agendapunt dit punt technisch te bespreken.
De voorzitter erkent dit. Hij geeft de heer Richter de gelegenheid dit punt af te sluiten.

Het lijkt de heer Richter een goede zaak als het toezicht juist wordt uitgebreid.
Spreker vindt in de stukken niets terug over faunabeheer en vraagt naar de reden hiervoor.

De heer De Heer stelt de volgende drie vragen:
- het UPG heeft zojuist een aanbod gedaan voor het nationaal park, de Utrechtse Heuvelrug en de vraag is gesteld of GS een project zouden willen starten rond de economie, de exploitatie van landgoederen. Hier liggen vast spanningsvelden, maar met het oog op het werkbezoek aan het UPG heeft spreker behoefte aan een reactie van het college,
- in het draaiboek staan drie takenlijstjes voor de drie partners van de provincie, IVN, Landschap Erfgoed Utrecht en Het Utrechts Landschap. Hij hoopt dat de provincie daarmee geen schotten opwerpt. Spreker neemt aan de IVN en Landschap Erfgoed Utrecht strategisch mogen blijven opereren en nieuwe beleidsontwikkelingen kunnen agenderen,
- de laatste taak van Landschap Erfgoed Utrecht, de samenwerking met de agrarische collectieven, wordt genoemd met het oog op agrarisch natuurbeheer. De provincie heeft hier onlangs €140.000 op gekort. De vraag is of dit wijs is met het oog op de grotere rol die agrarische collectieven de komende jaren krijgen.

De heer Overkleeft laat weten dat de vragen van zijn fractie inmiddels aan de orde zijn geweest.

De heer Germs is het eens met de lijn van de Statenbrief. Hij constateert wel dat het weer neerkomt op de klassieke partners en vraagt of er voor andere in dit werkveld een rol is weggelegd.
Spreker is het eens met de suggestie van mevrouw Dorrestijn om het minder strak te maken, misschien kan het aantal regels en voorwaarden kleiner worden.
Zijn fractie hoort graag de reactie van het college op de inbreng van het UPG.

Gedeputeerde Krol licht toe dat de commissie XL, leden van de commissie BEM, heeft aangegeven dat het noodzakelijk is dat de provincie de relatie met de partners beter in kaart brengen en beter formaliseren. Er is immers een serieuze, ook financiële, relatie en dit moet goed in beeld worden gebracht, beleidsmatig en financieel. Het is dus niet een behoefte om de organisaties strakker 'aan te lijnen'. Dit is volgens hem een positieve benadering die een zekere volwassenheid in de relatie tussen de drie partners en de provincie Utrecht weergeeft. Daarnaast is het zo dat de verhouding met de drie organisaties buitengewoon goed is, men spreekt elkaar frequent.
De gedeputeerde realiseert zich dat zijn antwoorden soms verder zullen gaan dan de Statenbrief.

De voorzitter bevestigt dat sommige vragen niet echt de Statenbrief betreffen.

Gedeputeerde Krol richt zich in eerste instantie op de vragen van SP en PvdA. Het Utrechts Landschap is een zelfstandige stichting. Het is niet aan het college om commentaar te leveren op de keuzes die daar worden gemaakt, bijvoorbeeld over het vergroten van beheergebieden en

beheerteams. Spreker beschouwt dit overigens niet als een bezuiniging, maar een manier om de terreinen zo goed mogelijk te beheren, ermee rekening houdend dat er veel meer op de organisatie afkomt. De recreatiedruk is toegenomen, er zijn meer conflicten tussen gebruikers van de terreinen. Het publiek heeft meer opvattingen, wil meer vertellen en vragen. Een organisatie heeft daarnaast ook met meer regeldruk te maken. Als Het Utrecht Landschap daarom de beheerteams wil vergroten, is het niet aan het college om te vinden dat men dit wel of niet moet doen.
Iedere organisatie maakt graag gebruik van vrijwilligers. De genoemde €4 miljoen is geen winst, er is voor dit bedrag zoveel werk door vrijwilligers gedaan, dat dit €4 miljoen aan maatschappelijke baten heeft opgeleverd. Dit is positief, maar de beheerteams moeten wel professioneel begeleid worden. Vrijwilligersactiviteiten vinden altijd aanvullend op het regulier beheer plaats. Spreker vindt dit een prachtige manier om vanuit een natuurorganisatie de samenleving te betrekken en juicht dit alleen maar toe.

Mevrouw Noordenbos meent dat er een grote afhankelijkheid van vrijwilligers ontstaat in het beheer. Omdat dit in geld wordt uitgedrukt, is het minder vrijblijvend en wordt het onderdeel van beheer.

Volgens gedeputeerde Krol zou deze vraag aan de bedrijfsvoering van Het Utrechts Landschap moeten worden gesteld. Het is niet zo dat dit verandert als gevolg van de manier van samenwerken van de provincie met deze organisatie. Het college gelooft in de betrokkenheid van de samenleving en dan is de inzet van vrijwilligers in het perspectief van de overheid een goede zaak.
Wat het kappen en de geldstroom betreft: over het kappen heeft het college wel een beleidsinhoudelijke opvatting. Kappen is in de samenleving vaak controversieel. Dunning en kappen in bosgebieden is vaak noodzakelijk als het gaat om het behalen van natuurdoelstellingen. Spreker memoreert als voorbeeld de N227 waar Landgoed Den Treek in het kader van heideherstel bomen heeft verwijderd. Dit veroorzaakte veel protest, maar er is een prachtig heidegebied ontstaan als gevolg van die interventie. Er is een natuurbeheerplan en Het Utrechts Landschap communiceert over dergelijke dunningsactiviteiten. Wat Het Utrechts Landschap verdient aan de verkoop van hout kan aan de organisatie zelf worden gevraagd.
De gedeputeerde deelt de opmerking van de SP dat er zorgen bestaan bij terreinbeheerders, gemeenten en provincie over het toezicht in het buitengebied, ook 50PLUS heeft dit benoemd. De criminaliteit moet niet van steden naar het buitengebied verschuiven. Hij memoreert dat PS met gedeputeerde Pennarts extra geld beschikbaar hebben gesteld voor toezicht in het buitengebied. Met de terreinbeheerders wordt gezocht naar financiering van beter toezicht in het buitengebied.

Mevrouw Noordenbos benadrukt dat dit mensen met kennis van de natuur moeten zijn, bijvoorbeeld boswachters. Zij moeten vervuiling proberen te voorkomen maar ook de natuur in het oog houden. Haar fractie is er daarom niet voor dat er mensen lopen die alleen maar bekeuringen uitdelen.
Gedeputeerde Krol merkt op dat hij deze vraag in dit beleidskader niet kan beantwoorden. Ook hierover zou het gesprek met de betreffende terreinbeheerder gevoerd moeten worden.

De PvdA wijst erop dat de provincie te veel met projectsubsidies werkt, er kunnen dan zorgen ontstaan over de meer langjarige activiteiten. Gedeputeerde Krol licht toe dat er nadrukkelijk voor gekozen is om een beperkt deel van de financiering met projectsubsidies te doen. Het eerste jaar is dit 10%. Juist omdat er een zekere continuïteit moet zijn, zullen GS hooguit een deel van de financiering in projectsubsidies onderbrengen. Dit is in overleg met de organisaties gegaan. PS vragen tegelijkertijd van het college om kritisch te zijn op de grote geldstroom en die te controleren.
De discussie in Nederland over gronden die niet zomaar aan terrein beherende organisaties mogen worden gegeven maar via marktprijzen en een transparante procedure de markt op moeten, maakt dat nieuwe verhoudingen moeten worden uitgewerkt. Soesterberg is een enorm terrein en als dit voor een marktconforme prijs verworven moet worden, is dat een klus voor een organisatie als Het Utrechts Landschap. GS spreken hierover met de organisatie, de organisatie zou hiertoe wel in staat

kunnen zijn. De Europese Commissie heeft onlangs de volgende uitspraak gedaan: in het verleden gingen gronden om niet naar terrein beherende organisaties. De organisaties worden als ondernemingen beschouwd en dus is dit een vorm van staatssteun. De Europese Commissie wil hier geen consequenties aan verbinden. De gedeputeerde legt dit uit als: zoals het in het verleden ging mag niet, maar Europa gaat hier niets mee doen. Dit geeft ondersteuning voor de huidige situatie, waarin heel precies moet worden omgegaan met de vervreemding van gronden.
GroenLinks heeft spanningsvelden benoemd, de gedeputeerde bevestigt dit. Utrecht is een drukke provincie die nog drukker gaat worden. De belangen van bijvoorbeeld mountainbikers, wandelaars, fietsers en natuur moeten tegelijk geaccommodeerd worden. De oplossing is een goede zonering.

Mevrouw Kotkamp licht toe dat haar zorg was dat er, met alle verzoeken aan de organisaties die ook meer geld zullen kosten, niet teveel wordt doorgeslagen naar het onder druk zetten van recreatie en natuur. Zij vraagt of de gedeputeerde dit herkent.
Gedeputeerde Krol herkent de spanning. Echter het volwassen worden van de financiële relatie is niet afhankelijk van dit protocol. Natuur is de kerntaak van de organisaties en die komt echt niet in het gedrang. In het Natuurbeheerplan zijn goede afspraken gemaakt.
De heer Van Muilekom meent dat, naarmate de organisaties meer aandacht moeten geven aan het toezicht, er minder geld resteert voor natuur en landschap. Zij ontvangen niet méér geld.
Gedeputeerde Krol erkent dat de organisaties het zwaar hebben om aan alle belangen in de natuur op een goede manier tegemoet te komen. De organisaties zijn meer tijd kwijt aan toezicht en handhaving, dit geeft druk in de organisatie wat ertoe leidt dat er andere keuzes gemaakt moeten worden. Die druk is echter niet het gevolg van een protocol, maar van ontwikkelingen in de samenleving.
Mevrouw Kotkamp is het niet helemaal eens met de interpretatie van de gedeputeerde, door de extra inzet van vrijwilligers is extra aansturing nodig. Deze afspraken, een verplichting tot een grotere inspanning, leiden volgens haar wel degelijk tot een grotere druk voor de organisaties.
Gedeputeerde Krol is van mening dat dit voortkomt uit eerdere afspraken bij Natuurbeleid 2.0. De maatschappelijke participatie voor het in stand houden van de natuur in Utrecht is vitaal. Het spanningsveld tussen een samenleving die geniet van de natuur en de problemen die dit geeft, wordt niet groter door de huidige aansturingsafspraken die op verzoek van de commissie XL zijn gemaakt.

Gedeputeerde Krol vervolgt de beantwoording van de vragen.
Dit protocol over samenwerking maakt het geloof in de maakbaarheid niet groter of kleiner. Het is niet zo dat organisaties niets meer kunnen als gevolg van de gemaakte afspraken. Het zijn zelfstandige organisaties met een grote subsidiestroom vanuit de overheid.
Mevrouw Dorrestijn merkt op dat men op verschillende niveaus kan vastleggen wat men van elkaar verwacht, men kan voor een 7 of een 10 gaan. Zij vraagt of is overwogen om voor een 7 te gaan, waardoor er bij de provincie misschien minder mensen nodig zijn en de organisaties zich meer kunnen bezighouden met bijvoorbeeld toezicht. Zij hebben dan minder te maken met verantwoording en andere vastgelegd afspraken.
Gedeputeerde Krol weet niet of er een cijfer aan te koppelen is. Geprobeerd is om tussen geld gevende en geld ontvangende organisaties professioneler afspraken te maken. De maatschappelijke problemen blijven dezelfde. De Staten voelen het college regelmatig kritisch aan de tand, want partnerorganisaties op natuur en cultuur krijgen behoorlijke financiële bijdragen van de provincie. Het stuk is meer geschreven als verantwoording dan met het oog op beïnvloeding van bedrijfsvoering.

Gedeputeerde Krol laat de fractie van 50PLUS weten dat er wel afspraken over faunabeheer worden gemaakt, die worden echter gemaakt in het Faunabeheerplan en bij de Faunabeheereenheid. Er zijn vraagstukken rond faunabeheer die gevoelig liggen bij de TBO's waar afspraken over gemaakt moeten worden. Die afspraken horen niet thuis in dit protocol.

De ChristenUnie wijst de gedeputeerde op de bijdrage van mevrouw Daniëls. Het UPG is op allerlei terreinen een gewaardeerde partner. Het is betrokken bij het Akkoord van Utrecht. Een project over de economie van landgoederen zou volgens spreker een interessante pilot kunnen zijn. Het UPG is een samenwerking van grondeigenaren, dit is iets anders dan een terrein beherende organisatie. Ook het UPG voert een aantal dingen uit die interessant kunnen zijn voor de provincie.
In het AVP is geld gereserveerd voor fysieke projecten ten behoeve van beleefbare natuur. Het idee is om met een deel van dit budget een soort ondersteuningsfonds van ongeveer €350.000 in het leven te roepen voor de uitvoering van echt fysieke projecten. Het zou denkbaar zijn dat er vanuit het UPG projectvoorstellen worden gedaan die gehonoreerd zouden worden met dit budget.
De vraag of er niet teveel schotten ontstaan door de takenlijstjes is inmiddels beantwoord.
De vraag over de korting van €140.000 op de samenwerking tussen Landschap Erfgoed Utrecht en de agrarische collectieven kan de gedeputeerde op dit moment niet beantwoorden. Er moeten bij agrarisch natuurbeheer keuzes worden gemaakt, op natuurbeheer komt men geld te kort.

Op verzoek van gedeputeerde Krol licht de heer Germs zijn vraag toe. In de notitie is exclusief ruimte voor de drie partners. Hij informeert of de gedeputeerde in dit tijdvak ook aan andere partners denkt.
Gedeputeerde Krol meent hierop antwoord te hebben gegeven. Wat het UPG betreft: dit is niet een partner in dezelfde financiële betekenis van het woord als de andere. Er zijn andere partners mogelijk waarmee afspraken worden gemaakt, maar dit protocol gaat over de partners waarmee de provincie een heel specifieke financiële relatie mee heeft.

Mevrouw Noordenbos herinnert aan haar vraag over groene leer- werkbedrijven, of de opgeleide veldwerkers aan het werk kunnen bij Het Utrechts Landschap of bij Landschap Erfgoed Utrecht.
Gedeputeerde Krol licht toe dat de groene leer- werkbedrijf plekken bij Landschap Erfgoed Utrecht zitten. Dit is pas gestart. Het is hem onbekend of deze veldwerkers gegarandeerd aan het werk kunnen.
Mevrouw Noordenbos vraagt of zij mogelijk aan het werk zouden kunnen bij Het Utrechts Landschap. Zij vraagt of dit werk nog door betaalde krachten wordt gedaan.
De voorzitter wijst erop dat dit een vraag is voor de directeur van de betreffende organisatie.
Mevrouw Noordenbos vraagt hoe de verdere procedure is bij de vragen die aan de organisaties gesteld zouden moeten worden.
Gedeputeerde Krol zal het antwoord op de vraag over de €140.000 opzoeken en de commissie per mail antwoorden. Een aantal vragen zouden niet aan het college maar aan de organisatie gesteld moeten worden. Hij kan ervoor zorgdragen dat de vragen daar terechtkomen en dat de antwoorden vervolgens naar de commissieleden wordt gestuurd.

De voorzitter rondt de bespreking van dit agendapunt af.
De voorzitter geeft aan dat de vragen meer over Natuurbeleid 2.0 gingen dan over de maatschappelijke betrokkenheid zelf. Dit maakt zijn schroom om dergelijke onderwerpen te agenderen groter. Hij vraagt de fracties om de vragen in vervolg meer in te kaderen op de afspraken die worden gemaakt en in de Statenbrief staan weergegeven.

3. TER INFORMATIE

3.1 Statenbrief afdoening toezegging Omgevingswet

3.2 Statenbrief vastgestelde collectieve beheerplannen agrarisch Natuurbeheer 2016

3.3 Statenbrief afhandeling moties 105 en 107 Bodem- Water- en Milieuplan 2016-2021

3.4 Statenbrief Voortgangsrapportage Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma 2012-2019 over 2015

3.5 Statenbrief Mastergrondexploitatie 2015 van programma Hart van de Heuvelrug

3.6 Statenbrief afschrift zienswijzen AFAS Experience Center & motie Analyse

Bouwmogelijkheden

3.7 Ingekomen brief Regio FoodValley Menukaart i.r.t. Herijking PRS

4. SLUITING

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.